

GODARD ȘI MUZICA. SINCRONIZĂRI

Jean-Luc Godard rămâne un mister chiar și acum. Era un geniu al sincronizărilor, unicul regizor care și-a filmat filmele în stereo.

PAGINA 11

AURORA LIICEANU – IDENTITĂȚI FLUIDE. TRAVEȘTI

„Suplimentul de cultură” vă prezintă în avanpremieră un fragment din acest volum, care va apărea în curând la Editura Polirom.

PAGINA 12

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA // APARE LUNEA // WWW. SUPPLEMENTULDECULTURA.RO

PROGRAMUL FESTIVALULUI
INTERNAȚIONAL DE TEATRU
PENTRU PUBLICUL TÂNĂR, 2022

PAGINILE 2-3

Suplimentul DE CULTURĂ

ANUL XVIII ▶ NR. 784 ▶ 19 – 25 SEPTEMBRIE 2022 ▶ REALIZAT DE EDITURA POLIROM ȘI ZIARUL DE IAȘI

ROMÂNIA STRICATĂ: CUM STATUL SCALDĂ PLAGIATUL

PAGINILE 8-9

FESTIVALUL INTERNAȚIONAL DE TEATRU PENTRU PUBLICUL TÂNĂR, IAȘI 2022

În scurt timp va începe la Iași cea de-a XV-a ediție a Festivalului Internațional de Teatru pentru Publicul Tânăr Iași (FITPTI). Acesta se va desfășura în perioada 1-9 octombrie 2022, cu un prolog ce va avea loc vineri, 30 septembrie.

Vreme de nouă zile publicul tânăr de toate vârstele se va putea bucura de reprezentațiile oferite de numeroase trupe de teatru din toate colțurile rotunjite ale lumii. Cu o parte dintre protagoniștii acestei ediții a Festivalului, spectatorii ieșeni au mai avut ocazia să se întâlnească, tot la Iași, în cadrul aceluiași eveniment. Dar dacă, așa cum se practică, sunt o mulțime de nume noi, cu spectacole inedite, și trupele pe care poate că le-ați văzut vin cu oiese noi, care să provoace și să încante publicul.

Vă prezentăm mai jos programul FITPTI 2022.

Vineri, 30 septembrie PROLOG

Showcase Teatrul Luceafărul

- **Ora 11** (sala mare): **Prințul fericit** (Teatrul Luceafărul Iași)
- **Ora 17.30** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Vernisaj expoziție foto **Nod în cinci**
- **Ora 17.45** (foaier, Teatrul Luceafărul): Lansare carte **Nod în cinci** de Cristina Rusiecki
- **Ora 18** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Uriașul egoist** (Teatrul Luceafărul Iași, premieră) discuție post-spectacol

Sâmbătă, 1 octombrie

- **Ora 10** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Copilul care nu știa de ce merge la școală** (Reactor de Creație și Experiment, Cluj Napoca)
- **Ora 11** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Mister Banana** (Compania Pierrick St-Pierre, Canada/ Germania/ India)

OPEN AIR

- **Ora 12** (Piața Unirii): **King, gorila uriașă** (Teatru pe roți Arad)

OPEN AIR

- **Ora 17** (esplanada Teatrului Luceafărul): **Gigalatea** (Teatru pe roți Arad)

- **Ora 18-20** (Cafeneaua FIKA, Piața Unirii): **Turnul # Următorul nivel**, teatru VR (Teatrul Basca Timișoara)

- **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Maidan Inferno** (Dnipro Academic Drama & Comedy Theatre, Ucraina, Cie Collapse, Lyon, Franța) – discuție post-spectacol

- **Ora 20** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Grand Hostel Timișoara** (AUĂLEU Teatru, Timișoara)

- **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro

CARAGIALE NECANONIC

- **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de LL. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

- **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Duminică, 2 octombrie

- **Ora 10** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Frumoasa din Pădurea Adormită** (Teatrul Ariel, Tg. Mureș)

- **Ora 11** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Stația clovnilor** (Teatrul Luceafărul)

OPEN AIR

- **Ora 10.45** (esplanada Teatrului Luceafărul): **Mister Banana** (Pierrick St-Pierre Company, Canada/ Germania/ India)

OPEN AIR

- **Ora 14** (Grădina Palas): **Gigalatea** (Teatru pe roți Arad)

OPEN AIR

- **Ora 17** (esplanada Teatrului Luceafărul): **King, gorila uriașă** (Teatru pe roți, Arad)

- **Ora 18-20** (Cafeneaua FIKA, Piața Unirii): **Turnul. #Următorul nivel**, teatru VR (Teatrul Basca, Timișoara)

- **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Toată liniștea din lume** (Ado și Centrul de Teatru Educațional Replika, București) – discuție post-spectacol

CARAGIALE NECANONIC

- **Ora 20** (Casa muzeelor): **O noapte furtunoasă** (AUĂLEU Teatru, Timișoara)

- **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

CARAGIALE NECANONIC

- **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de LL. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

- **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Luni, 3 octombrie

- **Ora 10** (sala mică): **Pălăria buclucașă** (Teatrul Puck, Cluj Napoca)

- **Ora 17** (Facultatea de Teatru): **Extraterestrul care își dorea ca amintire o pijama** (Facultatea de Teatru, UNAGE Iași)

- **Ora 17.30** (foaier Teatrul Luceafărul): **Șoptitorii** (Compania TEXTE BUNE ÎN LOCURI NEBUNE, Cluj Napoca)

- **Ora 18.30** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): **Ariel din spatele scenei**, coord. Elisabeta Pop și Raluca Sas Marinescu (lansare de carte)

- **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Gardenia** (Teatrul Odeon București)

- **Ora 20** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Cercurile încrederei** (Teatrul Apropo, București)

- **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România, Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

CARAGIALE NECANONIC

- **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de LL. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

- **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Mărti, 4 octombrie

- **Ora 10** (sala mică): **Ploaia viselor** (Cabezaenespiral, Mexic)

- **Ora 11** (Centrul cultural al UMF): **Închide ochii și ai să vezi mai bine** (Asociația de dezvoltare personală „Grigore Popa”, București)

- **Ora 12** (Librărie Cărturești): **Lansare cărți Matei**

Vișniec – **Procesul comunismului prin teatru, Un secol de ceață, Capra, Iedul cel mic și o lupoaică**

- **Ora 12** (Facultatea de Teatru): **R & J – Theatre and Music Club** (UNAGE Iași, Facultatea de Teatru)

OPEN AIR

- **Ora 17** (Grădina Palas): **Street Puppet Band** (International Show Parade, Italia)

- **Ora 17.30** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Închide ochii și ai să vezi mai bine** (Asociația de dezvoltare personală „Grigore Popa”, București)

- **Ora 18** (Colegiul Național): **Șoptitorii** (Compania TEXTE BUNE ÎN LOCURI NEBUNE, Cluj Napoca)

OPEN AIR

- **Ora 18** (esplanada Teatrului Luceafărul): **Street Puppet Band** (International Show Parade, Italia)

- **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Fete și băieți** (Teatrul ACT, București)

OPEN AIR

- **Ora 19** (Palas Mall): **Tanoura** (Kayan Marionette Egypt Puppet Independent)

- **Ora 19** (sala Coandă, Palatul Culturii): **Aimez-vous Brahms?** (concert Filip Papa și Horia Mihail)

OPEN AIR

- **Ora 20** (Palas Mall): **Street Puppet Band** (International Show Parade, Italia)

- **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România, Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

CARAGIALE NECANONIC

- **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de LL. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

- **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Miercuri, 5 octombrie

- **Ora 10** (sala mică): **Ziua păpușilor** (Cabezaenespiral, Mexic)

OPEN AIR

- **Ora 10.30** (Facultatea de Teatru): **Street Puppet Band** (International Show Parade, Italia)

- **Ora 11** (Facultatea de Teatru): **Sinergii. Interacțiuni stilistice** (Facultatea de Teatru Timișoara)

OPEN AIR

● **Ora 12** (Piața Unirii): **Street Puppet Band** (International Show Parade, Italia)

● **Ora 12** (Facultatea de Teatru): Dezbateri: **Spectacolul studentesc, între estetic și pedagogic**

● **Ora 17** (Facultatea de Teatru): **Strigoi!** (Facultatea de Artă Teatrală, Coregrafică și Multimedia Chișinău)

● **Ora 17.30** (sala mică): **Ziua păpușilor** (Cabezaenspiral, Mexic)

● **Ora 18** (Institutul Francez Iași): **Nomad cu o mistune** (Sophie de Quay, Simon Jaccard, Elveția, concert de muzică pop în limba franceză)

OPEN AIR

● **Ora 18.30** (esplanada Teatrului Luceafărul): **Street Puppet Band** (International Show Parade, Italia)

OPEN AIR

● **Ora 19** (Grădina Palas): **Tanoura** (Kayan Marionette Egypt Puppet Independent)

● **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Întoarcerea acasă** (Teatrul Municipal „Matei Vișniec”, Suceava) – discuție post-spectacol

● **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România, Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

CARAGIALE NECANONIC

● **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de I.L. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

● **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Joi, 6 octombrie

● **Ora 10** (sala mică): **Ploaia viselor** (Cabezaenspiral, Mexic)

● **Ora 17.30** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Ciripitul** (Compania Titeres desde Abajo, Spania)

OPEN AIR

● **Ora 18.30** (Esplanada Teatrului Luceafărul): **Tanoura** (Kayan Marionette Egypt Puppet Independent)

● **Ora 18.30** (Sala Studio – Facultatea de Teatru a UAGE): **Cel mai bun copil din lume** (Teatrul Național București)

● **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Verde tăiat** (Asociația Pro Teatru, Zalău) – discuție post-spectacol

● **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România, Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

CARAGIALE NECANONIC

● **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de I.L. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

● **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Vineri, 7 octombrie

● **Ora 10** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Ciripitul** (Compania Titeres desde Abajo, Spania)

● **Ora 12** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Ionesco mon-tează Ionesco. Regele moare** (film documentar, Austria, Germania)

CARAGIALE NECANONIC

● **Ora 13** (sala de protocol a Teatrului Luceafărul): **Umorul lui Caragiale** (atelier de benzi desenate susținut de Mihai I. Grăjdeanu)

OPEN AIR

● **Ora 16** (Esplanada Teatrului Luceafărul): **Onil dragonul** (Teatrul Oniversum, Germania)

OPEN AIR

● **Ora 18** (Palas Mall): **Onil dragonul** (Teatrul Oniversum, Germania)

● **Ora 19** (Galeria Borderline): **Un proiect pentru implementarea senzației că mai trebuie ceva – expoziție George Roșu**

● **Ora 19** (sala „Eduard Caudella”, UNAGE): **Fascinație iberică – recital vocal de muzică spaniolă** (Camelia Fornwald Docea, mezzosoprană, Adriana Dogariu, pian)

● **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **497 – spectacol de dans/ performance** (Ansambllul „Tabán Táncegyüttes”, Békéscsaba, Ungaria, Compania de Teatru „Aradi Kamaraszínház”, Arad)

● **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România, Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

CARAGIALE NECANONIC

● **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de I.L. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

● **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Sâmbătă, 8 octombrie

● **Ora 10** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **Viață de chibrit** (Teatrul Prichindel, Alba Iulia)

OPEN AIR

● **Ora 10.30** (esplanada Teatrului Luceafărul): **Onil dragonul** (Teatrul Oniversum, Germania)

● **Ora 11** (cafeneaua FIKA, Piața Unirii): **Ciripitul** (Compania Titeres desde Abajo, Spania)

CARAGIALE NECANONIC

● **Ora 11** (sala de protocol, Teatrul Luceafărul): **Umorul lui Caragiale** (atelier de benzi desenate susținut de Mihai I. Grăjdeanu)

● **Ora 15** (sala de protocol, Teatrul Luceafărul): **Actorul, partener de scenă al obiectului animat** (atelier de animație cu Oana Leahu)

OPEN AIR

● **Ora 17** (Grădina Palas): **Onil dragonul** (Teatrul Oniversum, Germania)

● **Ora 17.30** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **#acedesigurranta@tiktok** (Teatrul Național „Marin Sorescu”, Craiova, Teatrul „Andrei Mureșanu”, Sfântu Gheorghe, Teatrul de Stat Constanța și Teatrul de Nord Satu Mare)

CARAGIALE NECANONIC

● **Ora 18.30** (foaierul Teatrului Luceafărul): lansare de carte: Mihai I. Grăjdeanu. **Comics didactic**

● **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **O scri-soare**

pierdută în concert (Teatrul Național „Lucian Blaga”, Cluj Napoca)

● **Ora 20** (sala mică, Teatrul Luceafărul): **#acedesigurranta@tiktok** (Teatrul Național „Marin Sorescu”, Craiova, Teatrul „Andrei Mureșanu”, Sfântu Gheorghe, Teatrul de Stat Constanța și Teatrul de Nord Satu Mare)

● **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România, Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

CARAGIALE NECANONIC

● **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de I.L. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

● **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

Duminică, 9 octombrie

● **Ora 10** (sala mică): **SeedHeart** (Indigo Moon Theatre, Marea Britanie)

● **Ora 11** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Alamor** (Compania Jordi L. Vidal, Belgia)

● **Ora 12** (Palas Mall): **Onil dragonul** (Teatrul Oniversum, Germania)

● **Ora 15** (sala de protocol, Teatrul Luceafărul): **Actorul, partener de scenă al obiectului animat** (atelier de animație cu Oana Leahu)

● **Ora 17** (Pietonal Ștefan cel Mare): **Onil dragonul** (Teatrul Oniversum, Germania)

OPEN AIR

● **Ora 17** (esplanada Teatrului Luceafărul): **Alamor** (Compania Jordi L. Vidal, Belgia)

● **Ora 17.30** (sala mică): **SeedHeart** (Indigo Moon Theatre, Marea Britanie)

● **Ora 18.30** (foaierul Teatrului Luceafărul): Lansare de carte: Oltița Cîntec (coord.), **Sub vremuri. Teatru și conflict**

LIVE INDOOR

● **Ora 19** (sala mare, Teatrul Luceafărul): **Tzuki și Tati** (Teatrul Dramaturgilor Români)

● **Teatru în ca(s)că** (în parteneriat cu Radio România, Teatrul Național Radiofonic) disponibil pe toată durata festivalului pe luceafarul-theatre.ro și pe www.eteatru.ro.

Caragiale necanonic

● **Ora 10-22** (foaier Teatrul Luceafărul): Expoziție **O scri-soare pierdută de I.L. Caragiale în benzi desenate** de Mihai I. Grăjdeanu

● **Ora 10-22** (foaier etaj Teatrul Luceafărul): Expoziție foto **Nod în cinci**

TEATRUL LUCEAFĂRUL IAȘI

UNITER
UNIUNEA TEATRALĂ DIN ROMÂNIA

FESTIVALUL
INTERNATĂIONAL de *teatru*

pentru PUBLICUL TÂNĂR Iași
Ediția a XV-a
1 - 9 OCTOMBRIE 2022

Conflict
CONFRUNTARE

www.luceafarul-theatre.ro
fitept.ro
Teatrul Luceafărul Iași
Festivalul Internațional de Teatru pentru Publicul Tanar Iași 2022

REMARKABLE ARTS FESTIVAL
EUROPE FOR FESTIVALS
FESTIVALS FOR EUROPE
EFFE LABEL
2022-2023

Jurnalul mizantropului nomad (6)

Continuăm Jurnalul despre s-a mai întâmplat pe la noi, prin noi și prin lume.

Luni, 12 septembrie

România e o poveste pe dos. Ai personaje ca-n *Vrăjitorul din Oz*, fără inimă, fără minte și fără curaj, dar merge și așa și vlahii le pun să îi conducă.

O notă de acum cinci ani: „Foarte frumoase mostre de solidaritate umană, peste Ocean, acum, de când cu uraganele și așa. Te uiți și crezi că uite, totuși, omul... Apoi, încerci să te urci într-un autobuz în București. Și constăți că în țara noastră încă nu suntem în stare să urcăm într-un autobuz fără să ne dăm cap în cap cu cei care coboară. Fiind foarte proști toți, la sfârșit ne și înjurăm de mamele noastre. Despre cultura cooperării la noi, deocamdată atât.”

O altă notă de acum cinci ani: „Mă duce viața matinal pe Aleea

Alexandru. Zic, ia să trec eu pe la domnu' Gigi pe la palat, să văd ce mai e. Trec. Porțile Palatului deschise, pe trotuar două doamne cu necazuri așteptau să vadă dacă nu o veni domnu' Gigi să dea ceva. Nu era vorba că ar veni. Se aștepta așa, preventiv. Din curte, la ele se uita lung un Iisus din aur, pe o cruce de aur, bătut în cuie de aur, cu răni de aur, din care curge sânge de aur.”

Duminică, 11 septembrie

O notă de acum trei ani: „Aia e și cu marile valori. Uite, Dănuț Andrușcă – vrea să îi înmuie noi posmagii ca să se urnească să scoată țara din marasm... Ehe, Dănuțe, Dănuțe...”

Vineri, 9 septembrie

O notă de acum patru ani: „S-a întâmplat deunăzi în țara noastră: doi tineri țărani moldoveni de-ai noștri au violat anal o minoră din sat cu ei. Crezând că dacă o violează doar anal scapă de răspunderea faptei lor, fiindcă fata s-ar

dovedi în continuare virgină. Despre educația sexuală în această țară primitivă la nivelul epocii de piatră (și în general despre educația la carpato-danubiano-pon-tici), deocamdată atât.”

Joi, 8 septembrie

Dumnezeu s-o ierte pe Regină.

Miercuri, 7 septembrie

Nu e adevărat că nu e apă caldă în București și administrația nu face nimic pentru și peste cetățean. Face. Jetul acela călduț nu vă e pe plac? E gălbui, nimic de zis, dar e totuși ceva. Se face.

Ciolacu vorbind despre principiul are ceva din farmecul discret al Cicciolinei evocând beneficiile castității.

Idee de reality show: Ciucă și Iohannis singuri pe o insulă pustie și poporul să se uite. Pot avea cu ei un rareșbogdan împăiat, pentru amuzament.

Marti, 6 septembrie

Iată un poem involuntar de acum patru ani:

A-l scuza pe cineva
(de Viorica, fostă Rodica, vag alfabetizata care ne conduce demn, frumos, cu suflet)

Voi discuta cu domnul Juncker

nu în ideea de a-l scuza pe cineva
de a-l abroga pe cineva
despre vreo vină
ci de a ruga ca să lăsăm rezultatele anchetei să fie cele care ne fac să credem într-o direcție sau cealaltă.

Încă o notă de acum patru ani: „Deunăzi, dialog sincer, românesc, cu un naș:

— Nu vă supărați, de obicei are întârziere trenul acesta?
— De obicei, cam da. E ceva normal.”

ANDREI CRĂCIUN

CULEGĂTORUL DE HARFE

O notă de acum trei ani: „E ziua sfântă a săptămânii, piosul Dănuț Andrușcă pesemne se întoarce ușor-ușor de la Sfânta Biserică, trece, poate, pe la vulcanizare să se bucure de repaosul duminical în proximitatea anvelopelor, ațipește, de ce nu, în liniștea plăcută a vulcanizării și în tot timpul asta țara se sufocă, se zbate în nevolnicie și glod. De ce, domnule Andrușcă? De ce nu te înhami la jug să ne scoți la lumină? De ce nu vrei să fii căpitanul nostru, Dănuț? Dacă nu dânsul, cine să ne mai ducă la liman?” **SDC**

Frumoasă coliva câinelui de pază al democrației

GEORGE ONOFREI

DIN COLȚUL OPUS

Ca unul care-și aduce aminte destul de bine epoca Năstase, n-aș fi crezut că va mai fi vreodată posibil ca banii publici să acapareze într-un asemenea hal presa, încât să dispară ea cu totul. Căci ceea ce se petrece acum, cu excepția câtorva insule susținute din donațiile cititorilor, este

extincția media, cu instituții așazis de presă, mai ales televiziuni, care și-au trădat publicul și au devenit simple unelte de propagandă politică. Culmea, tot pe banii publicului pe care ar trebui să îl servească, în numele democrației.

Diferența dintre era lui El însuși și acum constă în faptul că marile ziare și televiziuni (câte erau ele în anii 2000) tot mai încercau să mimeze independența, mai articula „de control” câte o anchetă răzleață sau un editorial critic ca să nu bată la ochi așa tare. În plus, guvernarea Năstase era, culmea, mai transparentă cu banii pe care-i dădea presei, pentru că totuși se publicau în contul sumelor ma-

chete publicitare de pagini întregi (chiar dacă erau reclame la monopoluri de stat, bunăoară). Așa că puteai vedea câte pagini din „Adevărul” a cumpărat într-o zi guvernul, prin subordonatele sale, și intuiai cu ușurință ca cititor că probabil nu au fost pe degeaba.

Ancheta Recorder, „Prețul tăcerii. O investigație în contabilitatea presei de partid”, pe care v-o recomand să o urmăriți, are meritul de a explica foarte precis mecanismul infernal prin care, legal sau la limita legii, marile partide din România au ajuns să amuțească toate marile trusturi de presă.

Culmea este că proveniența banilor plătiți, în majoritate de PSD și PNL, de ordinul zecilor de milioane de euro, este bugetul de stat – compus din taxele și impozitele cetățenilor. Adică exact ale cetățenilor care ar trebui să beneficieze de pe urma muncii „câinelui de pază al democrației”, adică presa. Cu mulți bani publici infuzați, „a patra putere în stat” a devenit din dulău un biet Chihuahua.

Perversitatea întregului complot împotriva libertății presei este desăvârșită. Pentru că sunt în joc atât de mulți bani „siguri” (care nu depind de piață, de jocul concurenței, de mersul economiei), redacțiile nici nu mai au nevoie de presiuni din partea patronatului, ci adoptă conformarea voluntară. În unele cazuri, din patronat fac parte și vedetele unor posturi de televiziune, astfel că circuitul este închis. Cel mai cunoscut caz este al lui Mihai Gâdea, acționar important în Antena 3. Pe vremuri, redacțiile erau îngrozite de telefoanele de amenințare primite și de presiunile editoriale constante la care erau supuse. Azi unul ca Gâdea ar trebui să se preseze el pe el, căci realizatorul-patron și facturează la partide, și execută pe micul ecran serviciile facturate.

Ancheta „Recorder” pune punctul pe i: televiziunile de știri încă au o cotă de piață importantă și reprezintă sursa de informare a peste 50% dintre români. Atâta vreme cât acestea sunt relevante pentru public, sunt relevante și pentru partide ca să pompeze

bani în ele cu nemiluita. Iar când la putere se află un monolit stânga-dreapta, compus din cele mai mari două partide din România, interesul acestora devine comun: „ciocul mic” pe marile subiecte relevante! Și atunci vedem seară de seară la televizor show-uri despre nimic, dezbateri pe subiecte care, altfel, abia dacă ar fi prins 10 secunde în jurnal, la final, la faptul divers.

Problema este și de unde „se informează” ceilalți, până la 99%. Cei mai mulți din social media, prinși în bulele lor, cu tovarășii lor și preferințele lor, cu trolii lui Putin sau ai lui Georgică Simion la datorie. În atare condiții, în era cu cele mai multe televiziuni de știri, cu Internet aproape gratis pe mobil la viteze amețitoare și social media, oamenii au cele mai puține surse de informare obiective. Presa independentă a devenit un soi de ultimă redută, ascunsă în munți, care supraviețuiește din donațiile câtorva cititori.

Veșnică pomenire câinelui de pază al democrației, frumoasă colivă! **SDC**

Întoarcere la *mare nostrum* (III)

RADU PAVEL GHEO
ROMÂNII E DEȘTEPTI

Am citit de curând într-un articol de ziar nemulțumirile unei turiste românce ajunse pe litoralul croat, în superba Opatija. Dincolo de niște plângeri comune, cum ar fi lipsa locurilor de parcare (ca peste tot), prețurile mari în comparație cu Turcia sau Grecia ori plajele pietroase, fără nisip (altfel cunoscute de oricine se interesează de litoralul adriatic), una mi-a atras imediat atenția: faptul că nici pe plajă, nici la restaurante nu auzi muzică și că, prin urmare, e prea multă monotonie. Am citit și am rămas pe gânduri. Cât mi-aș fi dorit monotonia asta la Eforie!

Din câte se pare, mulți români consideră că relaxarea, concediul, distracția nu pot fi separate de un fond sonor puternic, care să le vibreze în urechi. Dacă nu e muzică sau zarvă, nu e nici distracție. Iar dacă e muzică, ar fi bine să fie muzică la volum cât mai mare. A fost unul din lucrurile care ne-au

zdruncinat serios la Eforie. Veniam după ani de concedii monotone, fără muzică – de fapt cu muzica răsunând discret ici și colo prin localuri, dar nu și pe plajă –, petrecute în Croația (inclusiv Opatija), în Grecia sau Bulgaria, și ne-am trezit deodată în miezul distracției locale. Care înseamnă muzică „la maxim”, în restaurante și pe plajă, pe trotuare și prin curți. Muzică și grătare. Bănuiesc că orice pensiune de pe litoralul nostru are în curte un grătar care sfârâie seară de seară, ridicând nori de fum greu, cu miros de grăsime, deasupra stațiunilor, timp în care în curte răsună muzici de toate felurile, ce zguduie ferestrele și se amestecă în urechile trecătorilor. Și cred sincer că, dacă hotelurile de la mare cu deficit de clienți ar vrea să atragă românii vara, ar fi suficient să instaleze câte un grătar oricât de mic fie pe balcoanele camerelor, fie în curțile cu piscine și șezlonguri. Grătare și boxe puternice, – iată

formula succesului pe litoral.

Din punctul ăsta de vedere, Eforie Nord a fost un succes. Las acum deoparte grătarele, această tradiție românească de sorginte americană ce ne definește ca popor. Zgomotul însă...

Dimineața, pe la 7-8, când coboram spre mare, plaja era încă în regulă, liniștită și senină. Se auzeau valurile mării, ici-colo câte un pescăruș, zumzet ușor de voci de la ceilalți turiști din preajmă. Pe la 9 însă începea. Distracția, adică. Undeva prin apropiere apărea o trupă de dansatoare tinere împreună cu un animator cu microfon, ce se instalau sub o coperțină de pe plajă, lângă niște boxe puternice.

Și începea muzica: bubuită, plină de bași, tare-tare. Plaja vuia. „Ne distrăm împreună-năăă?” urla animatorul. „DAAA!” răspundea tot el. Urmau concursuri pentru copii, pentru părinți, muzică, muzică, comentarii și muzică – „Ne distrăăm? DAAA!

Distracțieeeee!” – și totul se auzea la peste o sută de metri de boxe de distracție. Dacă te mutai mai departe, fiindcă plaja era lată și întinsă, dădeai peste altă coperțină, sub care un alt animator începea distracția, aceeași sau alta, cui îi pasă?

Pe plajă existau și câteva baruri cu mese și scaune ușoare, unde, dacă voiai să stai, suportai altă muzică, tot la volum mare. Dacă mergeai împreună cu cineva, nu conversai, ci țipai. Bănuiesc că, strigând și respirând mai apăsător, inhalai mulți aerosoli, așa că tot câștigai ceva. Iar muzica și distracția nu se mai terminau. În prima zi mi-am imaginat că la amiază, odată întorși pe străzile orașului, o să avem parte doar de rumoarea obișnuită a turiștilor și teraselor. Nici vorbă. Dinspre multe terase vuia muzica antrenantă. În plus, o grămadă de turiști se plimbau pe trotuare ducând în mâini boxe *bluetooth* din care răsunau tot felul de muzici,

de la rock până la manele – foarte tare, bineînțeles, ca să ne împărtășim cu toții din plăcerile sonore.

M-am întrebat atunci ce făcea un pasionat de muzică cu boxa în mâini atunci când intra să ia prânzul într-un local unde duidea altă muzică? Lăsa cele două coloane sonore să se împletească? Tzancă Uraganu cu *I Want to Break Free*? *Pump the Jam* cu Ștefan Bănică senior? Sau ceda influenței străine, lăsându-și propria muzică pentru plimbările pe trotuar? Oricum, era distracție, nici vorbă! Nu știam unde să ne mai ascundem de ea. Iar seriile – dar pe ele o să le las pe săptămâna viitoare –, seriile erau apoteotice. **SDC**

Unele glume nici nu mai au nevoie să se scrie

RADU CUCUTEANU

Pe meleagurile noastre, prea adesea se întâmplă ca o figură publică, de obicei din sortimentul politicului sau al sportului, să se grăbească a spune ceea ce nici mintea nu i-a gândit. Prin urmare, ne bucurăm de poezie involuntară (regele Hagî e rege nu doar în fotbal, ci și aici), de formulări care parcă țin să aducă aminte cum acum mai ani circulau liste cu perle de la bac (poate circula și acum, nu știu), de incongruențe lingvistice care nu fac altceva decât să sublinieze slaba utilitate a unor intelecte.

Da, aceste lucruri se petrec de o viață de democrație românească, dar din păcate se poate vedea cum numărul disonanțelor lingvistice, ca să folosesc o formulă mai

blândă, se accentuează, într-o creștere geometrică. Pentru că, să fim sinceri, una era limba de lemn a lui Ion Iliescu, aflat în siajul comunismului în care a crescut și pe care a vrut să-l salveze pentru sine, iar alta e limba de silicon a politicianului recent, care reușește să spună cuvinte fără să spună nimic. Cred că primul personaj de acest fel a fost Petre Roman, cu *osmoză*. *Osmoză* în sus, *osmoză* în jos, dar nimeni nu știa ce înseamnă. Prin urmare, nici nu s-a făcut nimic.

Dar astăzi, la trei decenii de la acele momente, putem vedea cum orice politician s-a înarmat cu vorbele goale ale nefacerii nimicului.

Exemple sunt cu duiumul. Cred că nu poți arunca o piatră într-un grup cu trei politicieni fără să nimeriți măcar unul. Dar,

creștinește, să dea cu piatra cine nu a greșit.

Un caz aparte este domnul Petre Daea, care reușește, în spirit de inginer agricol, să altoiască limba de lemn cu limba de silicon, iar adesea chiar și cu oaia. Și cu acest amestec de limbi care nu spun nimic în sine, cu o dezinvoltură nemaipomenită, puriul domn Daea ne altoiește pe noi peste urechi de ne doare mintea. De doamna Dăncilă nu se mai poate spune nimic: nici foaia în față nu o ajută prea mult, căci obișnuința bate putrința. Acolo aș îndrăzni a spune că asistăm la un caz aparte nu de *nature vs. nurture*, ci de *nurture vs. nurture*. Căci dacă formarea inițială este așa cum s-a putut, atunci degeaba vii să dai cu o spoială pe deasupra, schimbi coafura și consideri că gata, omul e înnoit. Nu, o casă construită

strâmb va fi mai departe așa oricât ai igieniza-o, oricât ai da-o cu var. Ceea ce s-a și văzut în mandatul doamnei Dăncilă.

De aici, de la aceste constatări mărunte, comune, dar nu mai puțin dureroase pentru nivelul politicianilor români, indiferent de partid de altfel, vine și titlul pe care l-am dat acestui text. Cu siguranță că perlele de netrecători de bac ale politicianilor au fost deja exploatare în volume, ca de bancuri am putea spune.

Bine, aici trebuie amintit și faptul că adesea ele ajung așa și din cauza presei românești, perlă în sine și plină de sine (și de banii partidelor, dar asta e altă discuție).

Cu alte cuvinte, nivelul limbii române folosite la nivel public, instituțional, de cei/cele care au menirea de a transmite mesaje către popor, este într-un declin

fantastic. De fapt, întregul discurs public este din ce în ce mai jos.

Un ultim exemplu, de natură recentă: la o adunare a tinerilor liberali, s-a ajuns să se scandeze de acum bine cunoscutele cuvinte cu „Puie” și „MSD”. Sau invers. Un asemenea lucru este condamnat, cât se poate de limpede: este inadmisibil ca la un eveniment de natură publică organizatorii să facă așa ceva. Arată o lipsă de vocabular politic, de politețe, de diplomație, un plus de grobianism – și continuați cu tot ce vreți. Cu atât mai mult cu cât este vorba de partidul alături de care PNL se află la guvernare, în acest USL 2.0. De altfel, trebuie amintit și acest fapt, președinta TNL și-a cerut scuze public după situația dată.

Dar, să fim sobri, nici cu reacția domnului Marcel Ciolacu nu are cum să-ți fie rușine: a ieșit în public, cum este și normal, să ia atitudine față de acest incident jenant. Însă a declarat destul de scurt: „Îmi lasă un gust mai mult decât amar”.

Și, cum spuneam, unele glume nici nu mai au nevoie să se scrie. Le vedem și le auzim în direct. **SDC**

P/T – C/C

Să fi fost către sfârșitul anilor 1990, când am auzit prima dată de Porcupine Tree. Tocmai apăruseră CD-urile in-scriptibile, iar un amic bucureștean „avea intrare“ atât la originale, cât și la *blank*-uri. M-a gratulat cu vreo zece albume, mai rar de găsit deoarece nu atingeau suficientă notorietate ca să fie piratate industrial, cum se întâmpla cu altele. Toate se învâneau în curentul neo-prog-rock. Comoara din cutia rotundă aduna Ozric Tentacles, IQ, Pallas, Pendragon, fără nici o altă indicație despre conținut în afară de numele trupei și titlul discului. Amintirea mea e vagă, nu din cauza trecerii timpului, ci fiindcă de atunci încocoace s-a mărit cantitatea de informație la care am avut acces din ce în ce mai liber și-am reușit să asimilez cam...

Dar să nu mă dau viteaz trântind procente! Cert e că n-am reținut titlul singurului disc Porcupine Tree din tranșa aceea. Iar de Steven Wilson am aflat abia când

conexiunea la internet s-a realizat fără întrerupere, astfel putând să scormonesc intestinele Rețelei cu priceperea unui felcer de țară obligat de împrejurări să opereze un abdomen de bețivan.

Apoi, puțin după debutul actualului mileniu, m-a pocnit nebunia sunetului *surround*. Pentru mine și pentru alți entuziaști, DTS și/ sau MLP 5.1 deveniseră standardele supreme în procesarea și distribuirea unui anumit fel de muzică. Și printre cele dintâi DVD-A procurate pe căi mai puțin cucernice s-au numărat discurile Porcupine Tree, mixate de însuși creierul trupei, chitarist și vocalist, cu admirabilă virtuozitate. Ulterior am colectat și albumele solo ale infatigabilului englez cu nume de familie predestinat să fie – și deja fiind – celebru datorită omonimilor frați Wilson de la Beach Boys. M-am sumețit cu bijuteriile lui audio față de toți amicii mei consumatori de (*whisky on*) rock, dar n-am izbutit să conving pe nici unul că formatul 5.1, inovator sub multe aspecte și cât se poate de diferit ca paradigmă (sau filosofie?) auditivă față de clasicul 2.0,

merită ascultat. Ascultat cu atenție, fiindcă nu degeaba l-au adoptat atâția muzicieni desăvârșiți, de pildă Robert Fripp, Ian Anderson, Jean-Michel Jarre, Mike Oldfield, ca să nu mai amintesc de precursorul Frank Zappa.

Am urmărit cariera lui Steven Wilson, convins treptat că este cel mai bun, complet și competent rocker (termen generic) al zilelor noastre, dar și pentru că muzica lui s-a lipit de mintea și de inima mea în mod aproape natural. Deși sunt

departe de universul său psihosocio-profesional și n-aș putea să discut cu el nici măcar cât am discutat cu năvălitorii punkeri de la Posada (cu care n-am vorbit deloc!), simt că muzica lui Steven mă îmbogățește mult peste a congenerilor. E o chestiune de suflet, fără doar și poate, și nu am pretenția că-mi dă dreptul să afirm categoric importanța-i primordială. E și-o chestiune de gust, chiar înainte de a fi una de educație. Dar, cum știe tot cititorul, orice compoziție muzicală

DUMITRU UNGUREANU

ROCKIN' BY MYSELF

eșuează în frecție la proteza piciorului pierdut în luptă, dacă n-are farmec melodic. N-am găsit una căreia să-i lipsească, în toată discografia lui Steven Wilson, indiferent cu cine a cântat, compus ori înregistrat!

S-ar crede că mi-au căzut obloanele pe ochi în cazul ăsta. Posibil. Totuși, nu m-am perpelit nerăbdător, așteptând anunțata revenire Porcupine Tree – *Closure/Continuation* (2022, MRI/ Music for Nations/ Sony). M-a săcăit titlul, care trimite la restituirile Pink Floyd din 2016, ca și coperta, ce amintește de a lui David Bowie, din 2013. Am ascultat blu-ray-ul cu atenția enoriașului însetat de transcendență. Entuziasm, reproș? Ce pot scrie despre el? E perfect. Știți asta, desigur!

Și am vrut să-l aud și de pe vinil. De ce? Să fiu sigur că n-am pierdut nimic din perfecțiune, nici 2.0, nici 5.1! **SDC**

FITPTI 2022 – Jurnal de *insider* (II)

OLTIȚA CÎNTEC

DATUL ÎN SPECTACOL

Organizarea unui festival internațional de teatru, mă refer aici la cel care vizează publicul tânăr, pe care îl curatoriez încă de la prima ediție, arhitecturându-l anual pe fundamentele unui generic, are de fiecare dată culise interesante. Dezvăluirea lor, a întâmplărilor ce pot fi relate, e atractivă prin pitoresc. Oferă un orizont suplimentar de receptare, mai cuprinzător decât simpla vizionare a unei reprezentații.

Atașând în 2022 FITPTI tema „conflict-confruntare” – e, din păcate, spiritul timpului istoric – mi s-a părut obligatoriu să inserez în program un spectacol din Ucraina. Cum ușor vă imaginați, viața teatrală în țara vecină agresată de armatele invadatoare ale lui Putin nu e tocmai simplă. Foarte multe așezăminte culturale au fost bombardate intenționat, chiar știind că în interior se adăposteau civili; artiștii sunt fie pe front, fie refugiați prin Europa; resursele țării sunt direcționate către armată și front.

SOLIDARITATE CU COLEGIILOR UCRAINENI

Am reușit, prin dramaturga Neda Nezhdana, să identific un spectacol disponibil. O producție ale cărei repetiții s-au făcut între septembrie 2021 și februarie 2022, adică chiar înainte de debutul agresiunii ruse, a avut premiera, apoi nu prea s-a mai jucat. Proiectul *Maidan Inferno*. *Mister stradal* e coprodus de Teatrul Dramatic și de Comedie din Dnipro și de Compania Collapse din Lyon și constituie, într-o formă artistică, un *statement* al ucrainenilor care doresc ca patria lor să se așeze pe linie europeană, democratică.

Nu redau traseul complicat al discuțiilor, găsirea resurselor, important este că artiștii vor fi prezenți

în FITPTI și vor avea șansa de a se exprima estetic. Reprezentația va fi urmată de o discuție cu publicul, un gest suplimentar de solidaritate cu colegii ucrainenii.

Complicat a fost și cu traducerea textului din ucraineană în română. Am reușit s-o facem cu sprijinul a două refugiate care cunosc ambele limbi. Una dintre ele va asigura supratitrarea în timpul reprezentației, deși ideea de a se afla în văzul publicului i-a dat emoții mari. S-a liniștit aflând că nu o va vedea nimeni. Nici măcar actorii.

ADA MILEA E A-DO-RA-BI-LĂ!

Ada Milea m-a dus în club! A concertat alături de Bobo Burlăcianu, iar repertoriul serii a inclus preponderent compoziții proprii din spectacole de teatru imaginate de-a lungul anilor. Dacă nu știți, Ada e absolventă de Actorie, la Facultatea de Teatru din Tg. Mureș, a și jucat în vreo două spectacole, mă rog, cele de absolvire. Apoi și-a creat acest stil unic în România, de spectacol-concert, mai întâi imaginând muzică pentru regizori importanți, apoi gândind ea însăși puneri în scenă. Amprenta sa creatoare e inconfundabilă: reinterpretează în spiritul actualității scrieri nonteatrale ori teatrale, transformă replicile și proza în versuri și le așază în ritmuri muzicale. Ada Milea e a-do-ra-bi-lă! Actorii sunt nerăbdători să lucreze în proiectele ei, cei care știu și să cânte la măcar un instrument muzical, instituțiile teatrale o curtează, iar publicul e topit după ea.

Revenind la invitația pe care mi-a făcut-o, vă imaginați că nu mi-ar face plăcere, însă motivele țin mai ales de timp liber. Evident, m-am dus! Eu și naivitatea mea care am crezut că e ca la teatru: dacă pe afiș scrie 19.30, atunci la 19.30 bate gongul. La club e cu totul altfel. Când am ajuns, ușile erau încuiate, mai era acolo o doamnă cu două puștoaice. Din fericire, o știam pe patroană, am sunat-o, ne-a deschis cineva, am intrat, Ada și Bobo tocmai încheiaseră repetiția. Ne-am dus *backstage* și am vorbit o grămadă, am râs, ne-am pozat (inclusiv pe diagonal, poza, nu noi!). Concertul a început muuult mai târziu, pe la 21, dar a meritat așteptarea.

Ideea e că în FITPTI aduc cea mai recentă creație e ei, de la Cluj Napoca, Teatrul Național „Lucian Blaga”, unde artista a colaborat mult și productiv estetic. Acum vom avea *O scrisoare pierdută în concert* după I.L. Caragiale. În 2022 se fac 170 de ani de la nașterea dramaturgului în a cărui portretizare acidă încă gravităm ca popor, așa că am imaginat mai multe puncte neobișnuite pentru a-l evoca, o mini-sectiune în care îi readucem opera în atenție. Nu festivist, nu omagial, ci într-o abordare mai puțin obișnuită. De aceea am intitulat-o „Caragiale necanonic”. Spectacolul Adei Milea e unul dintre momente. E proaspăt, curajos, bine realizat.

LA IAȘI VA FI DESANT CU PARASUȚIȘTI ȘI DRONE

Tot la capitolul puneri în scenă, sigur vă amintiți de descinderea poliției la Scârț, loc lejer din Timișoara, sediul AUĂLEU Teatru, prin primăvară, pe motiv că era scandal și gălăgie. Știrea a făcut ocolul presei naționale, tulburarea liniștii publice era, de fapt, o reprezentație a spectacolului *O noapte furtunoasă* „înscenat” (cum îi place să zică) de Ovidiu Mihăiță. Am scris chiar aici, în paginile SDC, un articol pe temă, l-am intitulat *AUĂLEU, vine poliția! AUĂLEU, vin jandarmii!*

Dacă vă amintiți, în urmă cu niște ediții, la FITPTI, un alt spectacol al neliniștiților artiști bănățeni – *HUOOOOO!!!!* – a adus jandarmii și ne-au dus evenimentul în *prime time*-ul televiziunilor naționale. Unii ne-au suspectat că totul a fost aranjat. Nici vorbă, a fost spontaneitatea forțelor de ordine. La Timișoara, la *Noaptea furtunoasă*, deși s-au lămurit, cei doi agenți au dat totuși o amendă. Bineînțeles că am inclus spectacolul buclucaș în FITPTI. Râdeam cu prietenii mei de la Timișoara, zicând că la Iași va fi desant cu parașutiști și drone.

Autorul de benzi desenate Mihai Grăjdeanu va face două ateliere în care îi va iniția pe curioși în secretele BD-ului abordând tema *Umorul lui Caragiale*. Nu există limită de vârstă, singura condiție e deschiderea și imaginația. Coli de hârtie și unelte de desenat oferă organizatorii. Asta așa, ca să mai ștergem praful de pe canonic! **SDC**

© Nicu Chercu

ION BARBU

PINACOTECA DIN PETRILA

ROMÂNIA STRICATĂ

Cum statul scaldă plagiatul

„Cine a plagiat, pleacă. Punct“. Acesta este, pe foarte scurt, rezumatul atitudinii afișate de președintele României, Klaus Iohannis, în repetate rânduri. Declarațiile sale publice și asumarea proiectului „România educată“ au reușit să păcălească vreme de ani buni o parte dintre ochii ce urmăreau evoluția mediilor pre- și universitar.

RADU CUCUTEANU

Mai degrabă ar fi fost sincer și ar fi declarat: „Dacă mai era ceva de stricat, dragi români, fiți pe pace, vom strica, chiar dacă asta înseamnă să mă aliez cu toată lumea și să nu îmi pese de ce m-ați ales, ce speranțe ați investit în mine“.

După șase ani, a fost publicat textul proiectului „România educată“, pe care l-am descris la vremea respectivă ca fiind „un document stufos scris într-o limbă de silicon“, opinie pe care mi-o mențin și în ziua de azi (vezi în Sdc, nr. 777). Dar, evident, lucrurile nu s-au oprit acolo: asaltul reprezentanților statului asupra educației a continuat și continuă. Ziua, ca hoții, să prevaleze tonții.

LARGI CONSULTĂRI ÎNCHISE

Este de acum cunoscută strădania lui Sorin Cîmpeanu, ministru al Educației și dublu doctor, de a propune un nou set de legi, una pentru învățământul preuniversitar, iar a doua pentru cel superior. Acestea au fost, cum spune onoratul minister, „în dezbateri publice“ și ar fi fost elaborate pe baza unei „largi consultări“ cu persoane competente ce au legătură cu sistemul de educație românesc. Care ar fi acele 10.000 de persoane cu care se laudă, nu știm.

Ba dimpotrivă, vedem cum tot mai multe voci autorizate se aud afirmând că au fost ignorate. Aici vorbim și de o parte dintre propunerile sindicatelor din în-

vățământul preuniversitar, și de cele ale organismelor studentești, și de cele ale unor universități. Cu atât mai mult cu cât se pare că, la nivel instituțional, consultările celor din minister cu alte organisme au fost limitate.

Iar ministrul Cîmpeanu, închis într-o superbie autoritară, a refuzat să prelungească perioada consultărilor, în ciuda insistențelor repetate de către actorii implicați în procesul educațional. „E illogic, ilegal și imoral să prelungim perioada de consultare“, declara cu această ocazie Sorin Cîmpeanu, din motive necunoscute: illogic? ilegal? imoral? Asta când mii de profesori, cercetători, persoane din mediul cultural solicită prelungirea? Abia atitudinea ministrului este imorală. Logica el și-o știe, iar ilegalitatea nu se aplică.

Dar este imoral ca, după ce vreme de șase ani proiectele privind educația și formarea viitoarelor generații au stat pe unde au putut, în plină vacanță de vară să „pui în dezbateri publice“ vreme de doar o lună aceste proiecte legislative. Bașca să îți ții și urechile închise pe cât se poate.

CE SE PRECONIZEAZĂ LA NIVEL PREUNIVERSITAR

Pentru învățământul preuniversitar se anunță o serie de schimbări. Una dintre cele preconizate vizează liceele, care se vor împărți în trei: teoretice, vocaționale și profesionale. Foarte bine și frumos, dar ar fi și mai frumos dacă s-ar găsi și o metodologie prin

care să poată fi clasificate, nu prin declarație pe propria răspundere. Dar măsura, ce pare inspirată cumva din sistemul german, poate fi într-adevăr benefică.

Cluburile copiilor, fie ele sportive sau de orice alt fel, vor fi reorganizate ca unități de educație extrașcolară, dar parte a rețelei școlare. Personalul încadrat la nivelul acestor unități își va menține calitatea de personal didactic titular la nivelul sistemului național de învățământ.

De asemenea, colegiile naționale vor avea dreptul să organizeze un examen propriu pentru admiterea candidaților, cu testarea competențelor necesare pentru parcurgerea cursurilor specifice profilului și specializării alese, aceasta după evaluarea națională.

Dar tot inspectoratele județene vor fi cele ce vor distribui posturile, ceea ce, cum arată Mircea Miclea, face ca directorii să poată interveni prea puțin când apar probleme. Soluția propusă de acesta este ca școlile să își aleagă singure cadrele didactice.

BAC ÎN FORMĂ NOUĂ

O problemă mare este cea privind regândirea bacalaureatului, unde cu greu s-a acceptat, spre exemplu, ca Limba și literatura română să rămână probă distinctă, după ce s-au ridicat pentru aceasta profesorii și părinții elevilor.

Oare altfel ce s-ar întâmpla într-o țară deficitară de sus până jos la folosirea propriei limbi? Și gândul se sperie când contemplă o asemenea ineptie. Iar termenul

scurt până la implementarea legilor educației este și el de natură să ne dea de gândit: conform ministerului, urmează ca de anul școlar viitor, 2023-2024, să fie în vigoare o parte dintre prevederi, iar până în 2027 să fie integral.

Atunci nu avem cum să ne întrebăm: din cele peste 2.000 de propuneri și obiecții primite de minister pe legile educației, se va ține seama de vreuna? Sau doar de cele pe care le-a impus presiunea sindicatelor din învățământul preuniversitar?

TOXICITATEA OFERITĂ UNIVERSITĂȚILOR

Altfel, putem spune că strategia domnului Cîmpeanu a vizat prea puțin România educată la nivel preuniversitar, unde se opresc de altfel cei mai mulți dintre tinerii țării, și mai mult România furată la nivel academic. Domnul doctor doctor (reamintesc, a rămas cu două din cele trei titluri de doctor cu care s-a împopoțonat, într-un ridicol grotesc) a vizat, prin proiectul de lege al învățământului universitar, spălarea furtului unor grupuri și unor persoane, multe dintre ele făcând parte din ceea ce putem numi de acum liniștiți camarila președintelui Iohannis.

Cazul cel mai vizibil este cel al domnului gen. (r.) prim-min. dr. N. Ciucă. Arătat public de jurnalista Emilia Șercan, căreia se cuvine să îi mulțumim pentru eforturile făcute de atâția ani de a îi pune sub lumina reflectorului pe plagiatorii din sistemul public, mai ales dintre cei cu funcții de conducere, Ciucă s-a făcut că plouă și iată că acum are și un înger salvator.

Da, da, știu că nu vi l-ați închipuit pe Sorin Cîmpeanu chiar angelic, dar așa se arată pentru Nicu Ciucă. Și, evident, nu doar pentru el. Căci mulți și diverși sunt cei care au simțit nevoia să își atarne de gât zorzoanele diplomelor nemeritate. Iarăși dăm peste înțelepciunea proverbelor românești: știm ce-i lipsește chelului – tichie de mărgăritar. Cam așa e și cu capetele goale (nu neapărat de păr) din structurile în-

alte ale statului român, acești penibili ce ne reprezintă.

IMPOSTURA ACADEMICĂ ESTE ÎNCURAJATĂ

Academia Română este compromisă la nivel științific de foarte mult timp. Dar aceasta nu se aplică și mediului academic românesc. Sunt foarte multe universități unde se încearcă de ceva timp ca lucrurile să se facă tot mai bine, cât mai bine. Acum, însă, prin legea lui Cîmpeanu, se riscă o compromitere a integrității și în mediul acesta. Pentru că prea puțin din ceea ce se află în această lege ar ajuta cu ceva universitățile în a evolua, în a se apropia de standardele pe care le admirăm la alții.

Să revenim la vorbele lui Klaus Iohannis: „Dacă un politician este dovedit ca plagiator, el trebuie să dispară din politică. Dacă un cadru universitar este dovedit că este plagiator, trebuie să dispară din universitate“, afirma președintele înainte de a îl cunoaște pe domnul general Nicolae Ciucă.

Apoi, însă, cum se întâmplă în dragoste, juruințele dinainte sunt date uitării: scandalul privind plagiatul premierului Ciucă nu pare să fi ajuns la urechile domnului Iohannis. Ca să fiu franc, nici nu cred că i-a adresat un sincer: „Ce ai făcut, mă ciucă?“. Pur și simplu, așa cum e în patul liberal, se avea nevoie, cum s-ar spune, un Nicu (Klaus venind de la Nikolaus) de un alt Nicu. Restul – nu mai contează.

Conform recensământului, în momentul acesta sunt în țară vreo 18,15 milioane de români. Deci vorbim de vreo 18 milioane de români care nu contează. Restul e cancan, e jelanie și, pentru cei aleși, e de basm. Căci basma curată îi scoate Sorin Cîmpeanu pe aceștia.

Pasivitatea, inacțiunea, acestea sunt calitățile care se caută de către stăpânitorii noștri. De fapt, în mare măsură acestea sunt și cele pe care le caută și ei între ei. Tocmai de asta omul aflat azi la Palatul Victoria stă bine unde stă – din punctul lor de vedere: pentru că pasivitatea se poate citi pe întregul lui chip, pentru că știe că ordinele

sunt ordine, ca să nu fie dezordine, ca să fie bine, ca să nu fie rău. La fel funcționează și domnul Cîmpeanu, căci nu trebuie să uităm că și acesta a urmat Academia Națională de Informații – una dintre legăturile de făcut, de altfel, pentru momentul în care l-a scos basma curată pe domnul general Gabriel Oprea, în ciuda plagiatului evident comis de acesta.

INCOMPATIBILITĂȚI DEVENITE LEGALE

Proiectul de lege al lui Sorin Cîmpeanu – și care se pare că va rămâne în forma la care acesta ține cu orice preț, indiferent de ce e mai bine – are o serie de prevederi ce au făcut să răbufnească nemulțumiri din partea mediului academic, de la studenți la profesori, de la români la străini. De ce? Pentru că proiectul arată clar intenția de a transforma universitățile în fabrici de diplome, așa cum Ecaterina Andronescu a avut grijă să facă cu universitățile private: manufacturi de tichii de mărgăritar.

Astfel, universitățile riscă să devină fiefuri personale. Aceasta prin lipsa unei limitări a mandatelor de rector, în primul rând. Ah, să nu uităm că domnul Cîmpeanu este, printre multe altele, și președintele Consiliului Național al Rectorilor. Hm...

Dar și prin permiterea ca la examenul de promovare în cariera didactică candidatul să fie examinat de verii, unchii și mătușile din universități. Acest lucru nu se întâmplă, legea 1/2011 stipulând că „nu pot fi membri ai comisiilor constituite pentru organizarea și desfășurarea examenului în vederea promovării în cariera didactică persoanele care au soțul sau soția, rude ori afini până la gradul al patrulea inclusiv în rândul candidaților”.

În legea lui Cîmpeanu, gradul al patrulea devine gradul al doilea. Cum spuneam, se deschide poarta pentru ca turnul de fildeș al cercetătorului să devină donjonul castelului neamului său.

Incompatibilitățile continuă: ne-am fi așteptat ca din România educată să dispară figurile care joacă la mai multe capete odată, cam așa cum era făcut în legea din 2011 înainte să fie masacrată de Ecaterina Antonescu. Pentru că e clar pentru orice om cu mintea întregă că există o incompatibilitate între a fi rector și a deține o altă funcție publică. Deci avem un rector pe viață care

se înconjoară de rubedenii și care totodată este și șef de partid, și parlamentar.

VIVAT PLAGIATUL!

Dar stați, că problemele continuă! Și continuăm cu plagiatul în sine. Proiectul României educate, așa cum și-o proiectează cei de la București, impune o țară fără de pată, fără de furt, fără de plagiat. Prin urmare, legea Cîmpeanu face să dispară Consiliul Național de Atestare a Titlurilor, Diplomelor și Certificatelor Universitare (CNATDCU), care are atribuția de a verifica dacă o lucrare de doctorat a fost sau nu plagiată.

E a doua încercare de spălare de păcate a plagiatorilor din partea acestui Sorin Cîmpeanu. Prima a avut loc în 2014, când a încercat să îl protejeze pe Victor Ponta, care tocmai ceruse să poată renunța la titlul de doctor. Cu o teză plagiată, bineînțeles. (Să amintesc și de prietenia dintre cei doi, cofondatori ai partidului Pro România, înainte ca Sorin Cîmpeanu să ajungă direct vicepreședinte PNL.)

Planul este ca responsabilitatea verificărilor doctoratelor să ajungă în sarcina comisiilor de etică ale universităților. Însă acestea nu au prea multă putere. Așa că, pentru a închide gura protestatarilor, Cîmpeanu a introdus și crearea unui Consiliu Național de Etică a Titlurilor Universitare (CNETU), care nu ar face prea

mare lucru nici el: va gira ce decid Comisiile de etică din universități și se va îndrepta către instanță pentru o decizie finală. Or, în logica acestei mafii, dacă o universitate ți-a dat titlul de doctor și doar ea are dreptul de a te evalua în cazul unei acuze de plagiat, oare care sunt șansele ca sistemul clientelar să eșueze? Ca să fie limpede, Comisiile de etică sunt structuri fără independență, ele sunt constituite din cadre didactice și personal juridic. Cum ar putea funcționa o Comisie de etică în momentul în care cel vizat este chiar unul dintre marii instituției? Conflictul de interese este mai mult decât vizibil.

TOTUȘI, PLAGIATUL ÎNSEAMNĂ FURT

Dar și pentru acele cazuri domnul Cîmpeanu a prevăzut măsuri asiguratorii pentru albirea plagiatorilor, ambele de domeniul absurdului.

Prima dintre ele este posibilitatea ca plagiatorul să renunțe de bună voie la titlul de doctor: „Articolul 73, (7) Titularul titlului științific de doctor poate renunța la titlul obținut prin act unilateral de voință”.

Dincolo de absurd, totuși, cum arată și Daniel David, această renunțare trebuie să aibă și consecințe. Iar acestea nu au cum să fie numai, după cum declara ministrul Educației pentru a liniști pro-

teste de la Timișoara ale Alianței Naționale a Organizațiilor Studențești din România (ANOSR), plata către stat a sumelor care au fost investite în plagiator.

Să nu uităm: titlul de doctor aduce în sistemul public 950 de lei în plus. În afară de asta, îți deschide porțile către noi poziții, mai înalte, mai bine plătite.

Astfel, după cum dorește Cîmpeanu, îți plagiezi doctoratul, îți faci mendrele, apoi anunți senin că renunți la titlu și pleci liniștit acasă. Totuși plagiatul înseamnă furt. Iar furtul este de natură penală.

ABSURDUL CONTINUĂ

Iar dacă se poate renunța la doctorat, să se reglementeze și renunțarea la masterat, la licență, de ce nu și la bacalaureat. Să aibă ceva la care să poată renunța toată lumea, nu doar pentru elite, ce naiba.

A doua măsură propusă, la fel de absurdă, este prescrierea plagiatului (!!!) după trei ani. Aici vorbim despre o abatere de natură etică, ceea ce nici nu știu cum ar putea fi prescriptibilă.

Alin Fumurescu, cadru didactic la Universitatea din Houston, a publicat o scrisoare deschisă legată de destructurarea sistemului de învățământ din România prin aceste legi, scrisoare pe care au semnat-o numeroase personalități.

Reacția lui Sorin Cîmpeanu? Nici nu a auzit de ei: „nu ies

cu nimic în evidență din perspectiva educației sau a caracterului intelectual”. Ce să faci, așa i s-au înfundat și lui urechile când e vorba de protejarea lui Ciucă și a acoliților săi. Cum, desigur, nu a auzit nici de cei peste 45.000 de români care au semnat o petiție împotriva acestui pachet de legi.

O FĂRĂMĂ DE SPERANȚĂ

Dar avem o speranță, anume Uniunea Europeană. Recent, Comisia Europeană a adoptat *Inițiativa pentru o strategie europeană a universităților*. Mare parte din text se referă la lupta împotriva plagiatului.

Și asta e și miza acestor legi și a camarilei: până atunci, să vedeți cum va ploua cu renunțări la titlul de doctor și apoi gata, toți vor fi scăldați. Curați, ca noi, o vor lua de la capăt.

Inexistența unei axe morale, cum remarca și Remus Pricopie, este una dintre marile probleme ale acestei legislații noi. Îndepărtarea mecanismelor redundante, de autocorecție din mediul învățământului, aceasta pare să fie ideea lui Sorin Cîmpeanu. Faptul că astfel distruge un sistem, în loc să îl îndrepte, și că riscă distrugerea unor generații pare să producă prea puțină grijă în fața intereselor de clan.

Of, de ce oare nu avem și noi un președinte care să urmărească situația, fie doar cu atenție și cu îngrijorare? **SDC**

Întâlnire cu Anca Vieru la Librăria Humanitas Kretzulescu: *Fără poză de profil*

Miercuri, 21 septembrie, ora 19.00, la Librăria Humanitas Kretzulescu (Calea Victoriei, nr. 45, București), va avea loc o întâlnire cu Anca Vieru, prilejuită de apariția noului său volum, *Fără poză de profil*, apărut de curând în colecția Ego. Proză.

Invitați, alături de autoare: Simona Antonescu, Florin Iaru
 Moderează: Nona Rapotan

„Un volum în care adunăm întâmplări și personaje urbane, povestiri despre viața de cuplu, despre prietenie, despre dragoste sau despre lipsa ei. La un moment dat însă am observat un laitmotiv, un fel de personaj suplimentar care apărea în povestiri: fotografia, în multe ei forme și utilizări. Albe de familie, social media,

bloguri, Google StreetView, toate înrădăcinate și acceptate în viața noastră. Dar oare cum ar fi viața

modernă fără fotografii? Așa s-a născut una dintre povestiri.” (Anca Vieru)

„În povestirile Ancăi Vieru intri ușor, de la primele cuvinte. Un singur paragraf – și ești prins. Totul e firesc, bine cunoscut, familiar. Nimic nu anunță furtuna, nimeni nu semnalizează pericolul, capcana în care ai căzut. Dar știi cu precizie că aventura în care ai intrat nu are șanse să se termine cu bine. De ce? Asta o face specială pe autoare, capacitatea ei de a strecura în subsolul cuvintelor calme și precise neliniști și emoții rău prevestitoare. Existența personajelor te-a prins și nici după ce ai citit ultima frază nu ești sigur că s-a terminat. Acolo începe altă poveste, pe care va trebui s-o rezolvi singur.” (Florin Iaru)

Anca Vieru este absolventă de politehnică și are un masterat în comunicare. A publicat în volumele colective *Moș Crăciun & co.* (Editura Art, 2013) și *Ficțiuni reale* (Editura Humanitas, 2013), proiect colectiv inițiat de Florin Piersic jr. În anul 2015 i-a fost publicat la Editura Polirom volumul de proză scurtă *Felii de lămâie*, nominalizat la premiile revistei „Observator cultural” și reeditat în 2018 în colecția Top10+. A mai publicat proză scurtă în revistele „iocan” și „Familia”. În anul 2016 a participat la festivalul de literatură *Lofest – Orașul și literatura* organizat la București. În 2018 a apărut, tot la Editura Polirom, romanul *Spulberatic*. **SDC**

SEMNAL EDITORIAL

Robert Macfarlane, *Vechile drumuri.* *O călătorie pe jos*

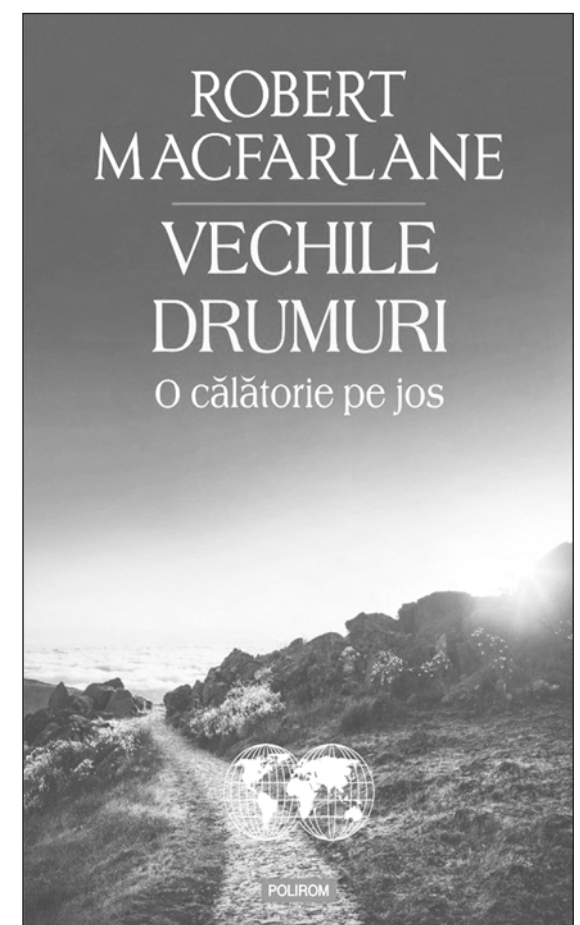
- Robert Macfarlane este autorul bestsellerurilor *Lumea de sub noi* și *Munții din minte*
- Traducere din limba engleză de Roxana Truța

„Această carte nu ar fi putut fi scrisă dacă aș fi stat pe loc. Subiectul ei este relația dintre drumuri, mersul pe jos și imaginație și multe dintre gândurile exprimate aici nu ar fi fost posibil să se nască decât călătorind. Ea narează povestea unei călătorii de două mii de kilometri sau chiar mai mult parcursi cu piciorul de-a lungul unor drumuri de demult, o călătorie în căutarea unui trecut făcută doar pentru ca să revin iar și iar în prezent. E o explorare a fantomelor și vocilor care bântuie cărările de demult, a poveștilor care le însoțesc, a pelerinajului și fărâdeleșilor, a cântecelor și cântăreților și a continentelor stranie pe care diversele țări le includ între hotarele lor. Mai mult decât orice, este o carte despre oameni și locuri: despre drumeție ca formă de introspecție și despre modurile subtile prin care noi suntem

modelați de peisajele pe care le străbatem.” (Robert Macfarlane)

Robert Macfarlane este autorul mai multor cărți despre natură și oameni devenite bestselleruri, între care *The Wild Places*, *The Old Ways*, *Landmarks*, *Original Copy*, *The Gifts of Reading*, *Underland*, *The Lost Spells* și *The Lost Words* (ultimele două împreună cu Jackie Morris). Cărțile sale, distinse cu premii și traduse în numeroase limbi, au fost adaptate pentru film, televiziune, radio, teatru și muzică. În anul 2017, American Academy of Arts and Letters i-a decernat prestigiosul premiu E.M. Forster Award for Literature. Este *fellow* la Emmanuel College, Cambridge. La Polirom au apărut volumele *Lumea de sub noi*, *O călătorie în adâncul pământului* (2021) și *Munții din minte. Istoria unei fascinații* (2022).

Pentru volumul *Vechile drumuri. O călătorie pe jos*, Robert Macfarlane a fost recompensat în anul 2013 cu Dolman Best Travel Book Award, premiu atribuit celei mai bune cărți de călătorie. **SDC**

Godard și muzica. Sincronizări

Enfant terrible au titrat clișeistic necrologurile. Dar Godard rămâne un mister chiar și acum, la despărțirea de el. Iconoclastul contradictoriu a fost avocat elitist al maoismului, un dandy de un stângism furibund, un eretic umanist acuzat de antisemitism și autorul celui mai emoționant generic vorbit din istoria cinematografului. Jean-Luc Godard era un geniu al sincronizărilor, unicul regizor care și-a filmat filmele în stereo.

„CEEA CE MĂ INTERESEAZĂ ESTE SĂ VĂD MUZICA, SĂ ÎNCERC SĂ VĂD CE AUZI ȘI SĂ AUD CE VEZI.”

Eram adolescent când am văzut *À bout de souffle* cu Jean Seberg și Jean-Paul Belmondo. Credeam că mă uit la un film polițist, am fost chiar dezamăgit când am realizat că nu era. Habar nu aveam pe atunci cine e Godard, ce înseamnă *nouvelle vague*, nu știam nici măcar ce e o coloană sonoră. Dar îmi amintesc bine senzația bizară a sonorului, o dezordine animată care însoțea acțiunea: voci, muzici, strigăte, zgomote de pași, claxoane, sirene de poliție și șoapte îmbinate în straturi compacte, în care pauzele nu mai sunt doar simple borne de liniște.

După ani, când aflasem – citindu-l pe Michel Chion – ce înseamnă chiar și vococentrism, am revăzut cu alți ochi, și mai ales alte urechi, filmul care l-a transformat în star pe elvețianul Godard. Am realizat că volumul muzicii rămâne scăzut chiar și când actorii încetează să mai vorbească și am înțeles că tapiseria

stereofonică a straturilor audibile e dialectică, una în care zgomotul poate fi principiu organizator.

Atunci am avut revelația *compozițiilor* celui care a fost pe lângă monteur și un formidabil inginer de sunet. Jean-Luc Godard a fost un sincronizator de excepție al audiovizualului din filmele sale, în care admirația pentru *cinéma vérité* devine racord la realitate. A sincroniza e o chestiune importantă: „întrerupem pentru un moment emisiunile noastre pentru a ne sincroniza rețelele”, auzim la radio, chiar în *À bout de souffle*.

„Încerc să lucrez nu cu o idee de sunet vertical în care există multe *track*-uri distincte unele de altele, ci pe orizontală, unde sunt multe, multe sunete, dar tot e ca și cum fiecare sunet devine un discurs general, fie că este vorba de muzică, dialog sau sunet natural.” Într-o conversație cu Wim Wenders, publicată în 1992, Godard a descris abordarea față de sunet: „Încep de la masa de montaj privind imaginile fără sunet. Apoi redau sunetul fără imagini. Abia atunci le încerc împreună, așa cum au fost înregistrate. Uneori am senzația că e ceva în neregulă cu o scenă și poate un sunet diferit o va rezolva. Atunci aș putea înlocui un pic de dialog cu lătratul de câine, să zicem. Sau pun o sonată. Experimentez cu lucrurile astea până sunt fericit”.

Simultaneizarea nu e tot timpul consonantă: turbulenta Jean-Luc taie, recompune, repetă și

amestecă, maltratând materialul sonor din partiturile lui Beethoven sau Arnold Schoenberg. „Muzica este un element viu, la fel ca o stradă, ca mașinile”, spune sarcastic Godard, un răzvrătit melancolic care iubește muzica clasică. Dar care, când e întrebat mai apăsător despre ea, își neagă vehement amorul. Ori devine caricatural. Amintiți-vă secvența parodică din același *À bout de souffle*, una de vreo trei-patru minute, în care într-un aeroport mai mulți ziariști interviuează un scriitor celebru pe nume... Parvulesco, interpretat de un mare regizor, Jean-Pierre Melville, un bărbat impunător, cu pipă, pălărie și ochelari de soare, care citează doct din Rilke și din Cocteau despre erotism, declarând nonșalant că nu-i apreciază nici pe Chopin, nici pe Brahms – bineînțeles că e previzibil chestionat: „Aimez-vous Brahms? Comme tout le monde, pas du tout. Et Chopin? C'est dégueulasse!”. Finalul interviului e memorabil: întrebat care este cea mai mare ambiție a vieții sale, Parvulesco răspunde: „să devin nemuritor și apoi să mor”.

Parvulesco e de fapt Godard, același Godard care spunea într-un interviu din „Cahiers du Cinéma” în 1968: „Muzica exprimă spiritualitatea și dă inspirație. Când sunt orb, muzica este mica mea Antigonă, mă ajută să văd incredibilul. Și ceea ce m-a interesat întotdeauna este faptul că muzica nu are nevoie de o imagine, în

timp ce oamenii care fac imagini au nevoie de muzică. Întotdeauna mi-am dorit să putem face o panoramare, să facem un travelling în timpul unei scene de război sau a unei scene de dragoste și, de asemenea, să putem vedea orchestra cântând în același timp. Pentru că muzica poate prelua atunci când nu mai este nevoie de imagine, pentru că poate exprima altceva. Ceea ce mă interesează este să văd muzica, să încerc să văd ce auzi și să aud ce vezi”.

Sincronizările merg mai departe: egalitarismul propovăduit de regizorul nihilist în paginile „J'accuse”, revista stângii proletare franceze, își va regăsi un corespondent în munca sa din post-producție. E un protest violent împotriva noțiunii de narațiune dublă, una tautologică în sensul în care imaginea și sunetul definesc narațiuni diferite, fie ilustrare vizuală, cum e cazul filmelor mute, fie invers, când sunetul domină prin coloana sonoră, care transformă filmul într-un uriaș comentariu ilustrat.

Godard va reintroduce în cinema relația egalitaristă, uneori conflictuală, alteori contrapunctică, dar care, în orice caz, e sfârșitul unei subordonări conceptuale. El e regizorul care pune în gura lui Ferdinand din *Pierrot le fou* replica: „Am impresia că sunt mașini separate, nu există unitate între ochi și urechi”. Mai mult, Godard glumea deseori: „Întotdeauna mi-am filmat filmele în stereo”. El i-a spus odată lui Manfred Eicher, managerul ECM: „Dacă *vezi* coloana sonoră fără imagini, va avea un impact și mai mare”.

Dincolo de Michel Legrand, Georges Delerue, Antoine Duhamel, Martial Solal, Paul Misraki, compozitorii „de casă” ai *nouvelle vague*, printre muzicienii ECM, casa de discuri cu cel mai mare impact în muzica contemporană pe care i-a „văzut” în coloanele sale sonore, se numără Dino Saluzzi, David Darling, Paul Hindemith, Arnold Schoenberg, Paul Giger, Meredith Monk și Heinz Holliger.

Jean-Luc Godard a fost un regizor-compozitor cu talent de acustician-aranjor, pentru care materialul sonor a fost formă și instrument de exprimare, mijloc și estetică prin care a transmis idei artistice, politice și chiar filosofice

CĂTĂLIN SAVA
RUBATO

ale cinematografului sale. Iar asta s-a întâmplat pe parcursul unei cariere de mai bine de șase decenii, una alimentată mereu de contradicții, de la scurtmetraje până la *Adieu au Langage*, unul dintre ultimele sale eseuri experimentale. Filmat 3D în decurs de patru ani, la Nyon, în Elveția, filmul spune povestea unui bărbat și a soției sale care nu mai vorbesc aceeași limbă și a unui câine, element de legătură între ei. În coloana sonoră, compoziție audiovizuală a unui om care și-a dedicat viața cinematografului, sincronizatorul insolent e profund și trivial, melancolic și seren, ingenios și plictisitor. Pe lângă materialul sonor live, el folosește fragmente din *Allegretto*, partea a doua a *Simfoniei a VII-a* de Beethoven, *Abii Ne Viderem* de Giya Kancheli, *Grădina cu trandafiri*, partea a doua a *Suitei în stil vechi* de Dobrinka Tabakova, *Marșul slav* de Ceaikovski, *Noapte transfigurată* de Schoenberg, *Vals trist* și *Finale* din *Simfonia a II-a* de Sibelius, plus corul *Sfinte Dumnezeule*, scris de compozitorul ucrainean Valentin Silvestrov.

Despre acest ultim poem dedicat artei pe care a pulverizat-o, primit în același timp cu adulație și cronici îngrozitoare. Jean-Luc Godard a spus că nu l-a făcut pentru că voia un Palme d'Or și că, dacă l-ar primi, l-ar da imediat consilierului său fiscal. În același interviu mărturisirea foarte serioasă că i-ar fi plăcut să-i distribuie în filmul său pe Humphrey Bogart și Ava Gardner.

Regizorul Jean-Luc Godard și-a dorit gravat pe mormânt un epitaf simplu: *Au contraire*. A murit pe 13 septembrie 2022, la vârsta de 91 de ani, recurgând pentru despărțirea de această lume la o ultimă insolentă nihilistă: sinuciderea asistată. *Exit* în loc de *The End*. **SDC**

Aurora Liiceanu – *Identități fluide. Travesti*

„Suplimentul de cultură” vă prezintă în avanpremieră un fragment din volumul *Identități fluide. Travesti*, de Aurora Liiceanu, care va apărea în curând la Editura Polirom.

– FRAGMENT –

Relația mea cu tatăl Nataliei a crescut, ajungând aproape o obișnuință. Ne vedeam foarte des, ne dădeam, ziceam noi, raportul zilei de muncă, organizam serile, rămâneam în oraș să hoinărim, făceam cumpărături, naufragiind spre sfârșit într-o braserie. Dacă aveam probleme administrative, mi le rezolvam, căutând totuși să ne vedem seara.

Adesea, Natalia stătea seara cu noi la masă, privindu-și cu tandrețe tatăl, apoi dispărea. Nimic nu-mi dădea de bănuit, intrasem într-un joc care-mi plăcea și viața mi se schimbă. Nu mă prea gândeam la viitor, până într-o zi când el m-a invitat în oraș la masă și, spre surprinderea mea, a luat o postură serioasă și m-a întrebat ce aș zice dacă mi-ar propune să mă căsătoresc cu el. [...]

Soțul meu mi-a spus că Natalia se obișnuise să pregătească ea micul dejun. După ce se trezeau, cât timp el era la baie, Natalia făcea ultimele aranjamente.

Totul începuse pe când ea avea zece ani, poate ceva mai mult. Fierbea ouă cleioase, așa cum îi plăceau lui, prăjea pâine și puneă pe masă unt, gem și miere, brânză și șuncă. Știa și să facă ceai și cafea. Ea bea ceai, uneori lapte,

dar el bea întotdeauna cafea.

Bănuiam că aceste treburi le făcea, când trăia, soția lui. Acum ele fuseseră preluate treptat de Natalia. Oare ea imita conștient gesturile mamei ei – gesturile matinale și poate și altele –, știind că aceasta nu le mai putea face, sau pur și simplu repeta ceea ce văzuse de mică? Era mimetism sau o strategie de a-i arăta tatălui iubirea ei? Voia să fie un substitut al mamei ei? Se travestea gestual în mama ei?

Mi-am zis că, odată venită în acea casă, va trebui să fac și eu ceva, doar nu eram un musafir. Să pregătesc micul dejun și să-i chem la masă. Dar, oricât de devreme mă sculam ca să mă ocup de micul dejun, era totdeauna prea târziu. Natalia mi-o lua înainte și mă anunța că face ea totul. „Nu te deranja”, îmi spunea, „tata e obișnuit așa și eu știu mai bine ce-i place”.

Am simțit că micul dejun era un teren interzis pentru mine, eu și tatăl ei eram musafiri la masă, iar ea era gazda, stăpâna casei. Încet, pe nesimțite, s-a insinuat teama de a intra în bucătărie, ca și cum nu aveam voie acolo. Simțeam, în același timp, că greșesc, că nu mă impun, că nu am puterea de a o înfrunța pe Natalia. Și, mai grav, că nu-i puteam spune soțului meu ce trăiam, ce simțeam.

M-am gândit că aș putea să-mi asum rolul de stăpână a casei la cină. Micul dejun era o cauză

pierdută. Cumpăram, în drum spre casă, ceva de la o patiserie, pateuri cu ciuperci, pateuri cu carne și altele cu brânză. Ea le așeza pe masă fără nici un comentariu, deși eu tot așteptam să spună ceva. Principala era ce pregătea ea. Soțul meu era mulțumit, părea răsfățat de două femei, dar nu se gândea că ele erau atât de diferite. [...]

Prima oară am avut senzația de excludere, de parcă nu aș fi existat, după câteva luni de la căsătorie, când am fost în vacanță în Grecia.

Era sfârșit de vară, doream să evităm hoardele de turiști și am ales o insulă parcă mai puțin asaltată. Era insula Samothraki din nordul Mării Egee. Este o insulă păduroasă, cu munți, are o plajă plină de pietricele netede, de diferite mărimi, și străjuită pe alocuri de stejari cărora le merge bine la malul mării.

Natalia nu mi-a acordat nici o atenție. Când voia să intre în apă, îl chema pe tatăl ei s-o însoțească. El nu-și dădea seama cum mă simțeam eu, iar eu ajunseseam să fiu intimidată de ea.

Când mergeam la tavernă și soțul meu ne întreba ce vrem să mâncăm, Natalia îi răspundea fără să-mi arunce vreo privire. Eu nu existam. Între mine și ea era un zid, iar ea îl trăgea pe tatăl ei în spatele acestui zid, ca să-mi arate cât de puternică e legătura lor.

Eram un triumphi strămb, paream doi contra unu, doar că eu și soțul meu eram, ca la jocul de

aurora
LIICEANU

Travesti
 Identități fluide

cărți, mână moartă. Odată am auzit-o pe Natalia vorbind cu o prietenă, căreia îi spunea cu mândrie că i-a cumpărat o nouă cravată foarte frumoasă tatălui ei, lăudându-se că numai ea îi cumpără cravate.

Și-a dat seama că o aud, am realizat asta și am tras concluzia că mi-e interzis să cumpăr cravate. Ca și să pregătesc micul dejun. Eu mi-am zis că ori nu poate, ori nu vrea să înțeleagă că există roluri și granițe care se stabilesc în relațiile dintre oameni, indiferent dacă sunt apropiați sau nu. Un copil, fie băiat sau fată, nu cumpără lenjerie intimă tatălui sau mamei, dar mi se părea dificil să-i explic acest lucru Nataliei și

nici nu-mi venea să-l necăjesc pe soțul meu cu asemenea probleme, mai ales că el nu le vedea. [...]

Orice gând și orice intenție de a mă apropia de ea erau sortite eșecului. Situația acestei relații și coabitarea noastră ajunseseră să mă frământa și toate speranțele de la începutul poveștii mele cu tatăl ei se pulberau treptat.

Nu, Natalia nu era măruș discordiei, ca în legendă, dar la ea se polarizau acțiunile mele și cele ale soțului meu, ea era ca un dispecer, părea că ea trage sforile și că eu și soțul meu suntem niște marionete. Era oare ceva deliberat, ceva conștient, o strategie de a mă exclude și de a menține starea dinainte să vin eu în familie? **SDC**

CARTEA

Anne Lister a fost prima femeie aleasă în Halifax Literary and Philosophical Society, era erudită, era abilă în domeniul tehnic, avea cunoștințe despre minerit, canalizare și construcții, a ajuns pe un vârf greu accesibil din Pirinei, toate acestea fiind lucruri pe care le făceau bărbații, nu femeile. Anne Lister știa foarte bine că este femeie, chiar dacă se comporta ca un bărbat, se simțea în relația cu Mariana ca un soț și adopta o vestimentație masculină. Înțelegea că era o persoană specială, că era așa datorită naturii. Avea, fără îndoială, curaj și nu juca un rol. Cei care o vedeau sau o cunoșteau știau asta, însă pentru ei atitudinea lui Anne era dezonorantă și prilej de insulte și mojicii. De aceea îi spuneau Gentlemanul Jack. Dacă ar fi trăit astăzi, s-ar fi căsătorit legal, și-ar fi afirmat orientarea sexuală și nu s-ar fi ascuns. Există și în prezent situații complicate în ce privește rolul sexual, dar ele sunt adesea publice, jucate pe față.

AUTOAREA

AURORA LIICEANU, doctor în psihologie, a lucrat în cercetare și a predat psihologie la diferite universități din București, dar și la UQAM (Canada) sau EHESS (Franța). În prezent este cercetător senior la Institutul de Filosofie și Psihologie „Constantin Rădulescu-Motru” din cadrul Academiei Române.

De aceeași autoare, la Editura Polirom au mai apărut: *Rănilor memoriei. Nucșoara și rezistența din munți* (2003, 2012), *Prin perdele* (2009, 2012), *Patru femei, patru povești* (2010, 2011), *La taifas* (2010, 2012, 2016, 2018), *Viața nu-i croită după calapod*

(2011, 2019), *Cuvinte încrucișate* (2012, 2017), *Su-puse sau rebele. Două versiuni ale feminității* (2013, 2019), *Legături de sânge. Povestea Ioanei* (2013), *Soacre și nurori. La cine este cheia?* (2014, 2018), *Valurile, smintelile, păcatele. Psihologiile românilor* (2015), *Nici alb, nici negru. Radiografia unui sat românesc (1948-1998)* (2015), *Dragostea cea veche îți șoptește la ureche. Primele iubiri* (2015, 2016, 2019), *Ea și El. Biografia unei relații* (2016, 2020), *Madlena* (2017), *Putere și sânge. O aventură indiană* (2018), *Tânăra cu părul alb. Misterul Nabokov* (2019), *Așteptarea Penelopei* (2019), *Fără. Despre iubire, suferință și pierdere* (2020), *Sindromul Greta Garbo. Despre celebritate și anonim* (2020),

SEMNAL EDITORIAL

Dorin Stănescu, *Șampania regilor.* *O istorie a primei fabrici de șampanie din România, Pivnițele Rhein & Cie*

La sfârșitul secolului al XIX-lea, o comunitate mică de sași a înțeles potențialul Văii Prahovei și s-a stabilit în această zonă aflată la granița dintre Vechiul Regat și Austro-Ungaria. Cu sprijinul Regelui Carol I, în scurt timp aici s-a înregistrat cel mai mare ritm al industrializării din România. Povestea familiei Rhein, care a jucat un rol esențial în modernizarea României, este strâns legată de cea a localităților de pe Valea Prahovei, în special Azuga, și a Casei Regale din România. În Azuga au fost ridicate, printre altele, o fabrică de postav, una de bere, un depozit de vin și o fabrică de șampanie, aceasta din urmă făcând celebră familia Rhein atât în țară (unde

firma sa a devenit furnizoare oficială a Casei Regale), cât și în străinătate. Istoria familiei s-a suprapus cu cea a șampaniei în România, de la primele reușite, câștigarea renumelui și anii de glorie, până la decăderea din perioada comunistă. În *Șampania regilor*, Dorin Stănescu dezvăluie elementele care au dus la succesul uluitor al renumitei licori și la dezvoltarea fără precedent a localităților nou-industrializate, un exemplu că, atunci când oficialitățile și antreprenorii colaborează pentru un țel comun, nimic nu este imposibil.

„Este frapant că oamenii aceștia stabiliți într-un cătun cu 20 de case au făcut ca la 1900 să se vorbească despre munca lor chiar și

la Paris. Nu este o întâmplare faptul că la 1900, în cadrul Expoziției Universale, întreprinderile Rhein de la Azuga au fost medaliat pentru calitatea produselor lor. Despre calitatea produselor vorbesc nu doar medaliile obținute de-a lungul timpului, ci și faptul că aceste produse erau cerute în afara țării.

În cadrul «imperiului» Rhein, un loc aparte l-a avut Fabrica de Șampanie Rhein Azuga, a cărei activitate complexă am prezentat-o caleidoscopic, din perspectivă economică, dar și din perspectiva istoriei culturale, reconstituind povestea a două generații ale familiei Rhein și, mai ales, modul în care șampania Rhein a fost receptată în

societatea românească din prima jumătate a secolului XX.

Pivnițele Rhein & Cie ilustrează felul în care, la îndemnul Regelui Carol I, a fost creată și încurajată industria națională a României moderne. Astfel, la Azuga a fost construită prima mare fabrică românească de șampanie, iar cel care i-a dat strălucire a fost Heinrich Rhein, urmat de cei trei fii ai săi. Numeroasele medalii naționale și prestigioasele premii internaționale obținute la expoziții și târguri din Europa între anii 1905 și 1937 au demonstrat că sloganul publicitar care afirma că șampania Rhein este egala produselor franceze nu era o exagerare.“ (Dorin Stănescu) **SDC**

Lansare de carte cu participarea autorului: Dr. Tony Nader, *Un ocean nemărginit de Conștiință*

spre deosebire de tiparele mereu schimbătoare ale teritoriilor senzoriale – și anume un teritoriu al liniștii și stabilității, o stare absolută, neconținut imuabilă, a Conștiinței Pure.“ (Dr. Tony Nader)

„Așadar, problema fundamentală devine: cum anume crează Conștiința materia sau cum se manifestă ca materie și de ce este important acest fapt? Care ar putea fi semnificația sa în filosofie și în știință? Are un impact asupra convingerilor personale, a religiei sau eticii? Ar oferi răspunsuri la întrebările despre scopul creației și sensul vieții? Ar elucida legile, ordinea, haosul, libertatea, determinismul, binele și răul? Ar explica de ce există suferință? Poate contribui la fericirea și împlinirea individuală sau chiar la pacea mondială? Aflarea răspunsurilor la aceste întrebări și subiecte poate părea o inițiativă foarte ambițioasă, dar ele au răspunsuri simple în concepția despre lume pe care o prezintă în această carte.“ (Dr. Tony Nader) **SDC**

Marți, 20 septembrie, ora 19.00, la Librăria Cărturești Verona Demisol (Str. Pictor Arthur Verona, nr. 13-15, București), va avea loc lansarea volumului *Un ocean nemărginit de Conștiință. Răspunsuri simple la marile întrebări ale vieții* de Dr. Tony Nader, publicat de curând la Editura Polirom, în colecția Hexagon.

Dr. Tony Nader va participa la eveniment LIVE via Zoom și va intra în dialog cu publicul.

Invitați: prof. univ. dr. Dumitru Constantin Dulcan, prof. dr. Florian Colceag, dr. Vasile Zecheru.

Evenimentul, organizat de Asociația de Meditație Transcendentală din România în parteneriat cu Editura Polirom și Librăria Cărturești, va fi transmis live pe paginile de Facebook:

- <https://www.facebook.com/meditatie.transcendental>
- <https://www.facebook.com/polirom.editura>
- <https://www.facebook.com/Carturesti>

DESPRE CARTE

**Cu un prolog de David Lynch
Traducere din limba engleză**

de Miruna Andriescu

„O lectură obligatorie pentru oricine caută răspunsuri la misterele vieții, adevărul suprem și definitiv.“ (David Lynch)

„Abia când am început să practic Meditația Transcendentală și l-am cunoscut pe Maharishi am început să înțeleg întreaga relevanță a Conștiinței... Așadar, Meditația Transcendentală – acea formă de meditație care permite în mod eficient conștientizarea celui mai intim miez al ființei proprii – este o necesitate pentru toți oamenii care vor să afle măcar cine sunt. Ceea ce descoperiți e ceea ce sunteți,

Reginele au urcat pe tronurile micilor ecrane

Nimic mai bun decât dispariția celei mai populare regine din lume pentru a crește popularitatea suveranelor din ficțiune, ar spune cinicii. Moartea reginei Elisabeta a II-a a făcut ca serialul *The Crown* să ajungă mai popular ca niciodată. Nu numai în Regatul Unit, unde audiența lui a sărit cu 800 la sută în raport cu săptămâna precedentă, ci și în întreaga lume, unde seria Netflix și-a înmulțit, brusc, de patru ori numărul de spectatori, iar în Franța s-a triplat. Sezonul 1, care prezintă primii ani de domnie ai Elisabetei, a cunoscut cea mai spectaculoasă creștere, fiind între primele zece producții Netflix vizionate în ultima vreme. Platforma de streaming susține că numai în această săptămână, între 9 și 11 septembrie mai precis, *The Crown* a înregistrat 17,6 milioane

de ore de vizionare. Toate acestea anunță un succes asigurat pentru viitorul sezon, al cincilea, care va debuta în noiembrie.

Toate acestea se petrec într-un moment în care reginele, ca personaje, au luat puterea pe micile ecrane sau în streaming, unde s-au înmulțit proiectele inspirate sau bazate pe viața unor suverane ilustre, prezentând, normal în această eră de feminism, regine sau prințese mai puțin romantice și mai mult puternice. Iar această tendință pare că va continua mai multă vreme, fiindcă, spune un specialist francez în producții pentru micul ecran, „serialele istorice bifează toate condițiile pentru un produs de calitate, având la dispoziție toate cele trei elemente fundamentale: poveste, personaje și univers”.

Mai multe astfel de proiecte vor vedea lumina ecranelor în curând. Deocamdată, publicul poate urmări *The Serpent Queen*, o poveste în opt episoade bazată pe viața faimoasei Caterina de Medici, o relatare „cam rock”, după cum crede France Culture.

Netflix va lansa apoi *The Empress*, care revine asupra ascensiunii celebrei Sisi, împărăteasa Austriei, cu actrița germană

Devrim Lingnau într-un rol care, cu jumătate de secol în urmă, a făcut-o celebră pe Romy Schneider.

Francezii pregătesc și ei *Diane de Poitiers*, o mini-serie avându-i în rolurile principale pe Isabelle Adjani și Gérard Depardieu, în vreme ce Canal+ va lansa în toamnă serialul *Marie-Antoinette*.

Marea noutate a acestor serii este prezentarea acestor femei drept personaje puternice, capabile

să își asume destinul și să își conducă viața.

„Prin comparație cu reprezentările clasice, acum realizatorii se centrează asupra chestiunii puterii politice și a felului în care femeile fac politică”, spune Marjolaine Boutet, profesoară de civilizație americană la universitatea Sorbonne-Paris-Nord.

Nu este chiar o abordare nouă, deja astfel de regine puternice au devenit populare în ultima vreme, fie că vorbim despre personaje istorice ca regina Charlotte din *Bridgerton* (un serial vag istoric, care nu strălucește la capitolul veridicitate) sau fictive, precum Daenerys Targaryen din *Urzeala tronurilor*. **SDC**

De la Daft Punk la balet

La mai bine de un an de la desființarea celui mai cunoscut duet de muzică electronică, „jumătate” din Daft Punk, adică muzicianul francez Thomas Bangalter, revine în actualitate cu prima lui piesă creată pentru o orchestră simfonică. *Mythologies* este muzica pentru un spectacol de balet prezentat la Grand-Théâtre din Bordeaux, coregrafiat de Angelin Preljocaj care se amuză: „Și ce iese din despărțirea lui Daft Punk se dovedește a fi o operă pentru orchestră, dar fără partea electronică”. Dar Angelin

Preljocaj, coregraf francez în vârstă de 65 de ani, spune că acest proiect de colaborare cu Thomas Bangalter există de mai mulți ani, încă din perioada în care Daft Punk mai activa.

„Tomas avea nevoie de un libret pentru a munci, pentru a inventa și, prin urmare, am scris unul bazat pe mai multe mitologii. El a compus muzica, eu m-am lăsat inspirat de ea și asta m-a dus mai departe, ca și cum totul ar fi un palimpsest”, spune coregraful. Se pare că Bangalter avut nevoie

de ceva timp pentru a „abandona mașinile” și a compune „clasic”, într-un soi de ping-pong creativ cu Preljocaj și dirijorul Romain Dumas. Iar muzica a fost o provocare și pentru muzicienii care o interpretează și care, pentru concerte, au fost siliți să se antreneze „aproape ca niște sportivi”.

Mythologies își propune o explorare a miturilor care traversează timpurile din Antichitate și până „la miturile pe care tocmai le creăm fără să ne dăm seama și care, probabil, vor deveni mitologii ale secolului XXI, precum războiul sau COVID-19”, explică Angelin Preljocaj. **SDC**

LUCIAN AMARII (JUP)

SUPLIMENTUL LUI JUP

PE SCURT

PICASSO, MOBILIZARE GENERALĂ

Cele mai mari muzee ale lumii, de la Prado la Met sau centrul Pompidou, au sunat mobilizarea generală pentru marcarea a jumătate de secol de la dispariția marelui pictor spaniol Pablo Picasso, survenită la 8 aprilie 1973. Toate aceste instituții își propun să scoată în evidență, cu această ocazie, „moștenirea artistică și permanența operei” marelui artist. Astfel, în întreaga lume vor fi organizate 42 de expoziții, „o mobilizare fără precedent” pentru „cel mai celebru reprezentant al artei moderne”. Anul Picasso, pregătit de peste 18 luni de către Franța și Spania, va implica 38 de instituții majore din Europa și SUA, a explicat ministrul spaniol al Culturii, Miquel Iceta. Aceste expoziții vor încerca să prezinte toate fațetele artistului spaniol, ele fiind însoțite și de o serie de colocvii și dezbateri. Celebrarea va debuta pe 23 septembrie la Fundația Mapfre, la Madrid, cu expoziția *Pablo Picasso și dematerializarea sculpturii* și ar trebuie să se sfârșească la Petit Palais din Paris, la sfârșit de aprilie anul viitor, cu retrospectiva *Le Paris des modernes (1905-1925)*. Alte manifestări vor avea loc și în SUA, în Germania, Belgia, Elveția, dar și România. Nu s-a evitat, bineînțeles, trimiterea la situația politică actuală, în special războiul din Ucraina, Miquel Iceta pozând în fața celebrului tablou *Guernica*, pictat de Picasso în 1937.

BARIERA LIMBII

Cunoscutul cineast spaniol Pedro Almodóvar (72 de ani) a renunțat la adaptarea cărții *Manual pentru femeie de serviciu* al scriitoarei americane Lucia Berlin, care ar fi trebuit să fie primul lungmetraj din cariera lui realizat în limba engleză. Limba pare să fi fost chiar motivul abandonării acestui proiect la care, se pare, Almodóvar ținea foarte mult. „A ajuns la concluzia că nu e pregătit să atace un proiect atât de monumental în engleză”, scrie publicația „Deadline Hollywood”. „O decizie foarte dureroasă pentru mine”, a confirmat Almodóvar, care tocmai a terminat primul lui western, scurtmetrajul *Strange Way of Life*, cu

Ethan Hawke, realizat, culmea, în engleză.

3D NOT DEAD

James Cameron, care se pregătește intens de revenirea pe marile ecrane cu așteptata continuare la *Avatar*, anunțată de o relansare la cinema în versiune 4K a filmului original, săptămâna viitoare, încă este pregătit să jure cu mâna pe tehnologia 3D pe care a promovat-o. „Aș spune că tehnologia aceasta a fost la modă o perioadă după lansarea lui *Avatar*. Filmul a câștigat un Oscar de imagine, fiind filmat cu o cameră 3D, iar filmele care au urmat vreme de doi-trei ani au fost filmate cu același tip de cameră. Vreme de 3-4 ani, Oscarurile au recunoscut această tehnologie”, spune Cameron, convins că influența lui asupra blockbusterelor moderne este în primul rând tehnologică. „Astăzi”, continuă regizorul, „pare că 3D-ul nu mai e la modă, dar nu e adevărat. Pentru mine situația seamănă cu apariția filmelor color, iar astăzi 3D-ul face parte din peisaj”.

APARTAMENT CONTRA VIOARĂ

Arta cere sacrificii, ar putea spune violonistul David Garrett, care, pentru a-și serba ziua de naștere, a achiziționat la o licitație o vioară realizată în 1736 de faimosul lutier Bartolemeo Giuseppe Guarnerius, pentru 3,5 milioane de euro. Deși ar o avere estimată la 12 milioane de euro, pentru acest cadou violonistul va trebui

să cedeze o parte din proprietățile lui, în special un apartament pe care îl deține în New York. „Desigur, trebuie să mă separ de câteva bunuri personale, dar acest instrument merită efortul. Cumpărându-l, mi-am realizat un vis de-o viață”, a explicat muzicianul.

CRONICA NEAGRĂ

Lumea cinematografului a fost marcată de două dispariții în ultima săptămână:

■ **Jean-Luc Godard**, celebru cineast franco-elvețian, una dintre cele mai mari personalități ale cinematografului mondial, a încetat din viață la vârsta de 91 de ani, după ce a recurs la sinucidere asistată. Monument al *nouvelle vague*, a fondat practic acest curent prin filme precum *Le Beau Serge* (1958), *Les quatre cent coups* (1959), *A bout de souffle* (1960) sau *Le Mépris* (1963). Încă de la primul lui film, Godard devine pentru admiratori o legendă vie, „dar și o enigmă, un teoretician genial, un inventator de forme, un oracol intimidant, un profet recalitrant, un sfînx indescifrabil. Un monstru sacru”, comentează revista „Premiere”. Ultimul lui lungmetraj, *Le livre d'image*, a fost premiat la Cannes în 2018, un premiu calificat drept „catastrofă” de cineastul care și-a anunțat, recent, viitoarea dispariție: „Îmi voi termina viața de filme, viața de realizator, finisând două scenarii. După care îmi voi lua rămas-bun de la cinema”.

■ **Irene Papas** (93 de ani). Faimoasă actriță, Irene Papas, care „a personificat frumusețea grecească

pe ecran și pe scenă”, rămâne celebră mai ales pentru aparițiile în filme de succes internațional precum *Zorba grecul*, *Tunurile din Navarone* sau *Z*. Născută în 1929 într-o familie de învățători, Irene Papas a debutat pe scena internațională cu *Dead City*, primul film grecesc prezentat la Cannes, în 1952. De-a lungul unei cariere de decenii, ea a jucat în peste 60 de filme, alături de mari vedete și sub bagheta celor mai mari regizori. În Grecia este cunoscută și pentru activitatea ei politică, membră a partidului comunist, ceea ce a făcut-o să trăiască în exil în perioada dictaturii coloneilor, până în 1974.

■ **Peter Straub** (79 de ani). Respectat autor american de literatură fantastică, lansat mai ales cu succesul *Ghost Story* (1979), dar cunoscut și pentru *Talisman*, roman *dark fantasy* realizat în colaborare cu Stephen King, cu un mare succes de librărie.

■ **Oleksandr Șapoval** (48 de ani). Una dintre vedetele dansului de la Opera națională din Ucraina și profesor de dans la Kiev, Șapoval a murit pe front, în timpul luptelor cu forțele ruse. **SDC**

Pagini realizate de
DRAGOȘ COJOCARU

**Suplimentul
DE CULTURĂ**

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași”. Se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 4,
CP 266, tel. 0232/214.100, 0232/214111,
fax 0232/214111

Muzică: Dumitru Ungureanu,
Cătălin Sava

Teatru: Oltița Cîntec

Caricatură: Lucian Amarii (Jup)

Grafică: Ion Barbu

Actualitate: Nona Rapotan,
Constantin Piștea

Publicitate: tel. 0232/252294

Distribuție: Mihai Sirbu
tel. 0232/271335.

Abonamente: tel. 0232/214100

Tarife de abonament: 45 lei pentru 3 luni;
91 lei pentru 6 luni; 182 lei pentru 12 luni.
Prețurile includ și tarifele poștale.

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncți: Radu Cucuteanu

DTP: Adina Arnăutu

Rubrici permanente: Bobi (Fără Zahăr),
Dragoș Cojocaru, Andrei Crăciun, Florin
Ghețu, Cătălin Pavel, Radu Pavel Gheo

Carte: Mihaela Pascu-Oglindă,
Marius Miheț, Cristian Teodorescu,
Alina Purcaru, Cătălin Constantinescu,
Ioan-Alexandru Tofan, Dana Pirvan

Elizabeth: regină populară, regină pop

DRAGOȘ COJOCARU

De-a lungul domniei reginei Elisabeta a II-a, începută în iunie 1953 (încoronarea ei a fost, de fapt, primul astfel de eveniment transmis în direct la TV), s-a înregistrat o masivă evoluție a comunicațiilor și a media. Asta a avut ca efect, printre altele, și transformarea unei regine, menită să întrupeze ideea de tradiție, într-o adevărată vedetă a culturii populare, inspirând muzicieni, realizatori, și tot felul de alți creatori pop. Imaginea ei este imprimată pe timbre, bancnote, tricouri, este folosită ca model în tablouri de pictori precum Andy Warhol, fără a uita de relația complexă dintre monarhie și muzica pop, de *Familia Simpson* sau de agentul 007. Toate acestea au dus la o modernizare a imaginii monarhiei britanice, dovadă și uriașa ei popularitate. Va supraviețui această imagine morții reginei?

De-a lungul domniei sale, imaginea reginei a apărut în aproape 175 de portrete, realizate de artiști diverși precum Cecil Beaton, Lucian Freud sau Annie Leibovitz, cele mai cunoscute fiind, fără doar și poate, cele realizate de Andy Warhol în 1985, în cadrul unei serii dedicate reginelor epocii. Artistul american a folosit o fotografie oficială a reginei, pe care a personalizat-o, așa cum a făcut și cu celebrul portret al actriței Marilyn Monroe.

De la imaginile statice la cele mișcătoare, Elisabeta a II-a a fost o adevărată vedetă a filmelor, serialelor și desenelor animate. A apărut în mai multe episoade ale popularului și longevivului *Familia Simpson*, dar și în desenul

animat pentru copii *Peppa Pig* și în *Minions*. N-a scăpat de aparițiile în parodii precum *Austin Powers in Goldmember* (2002) sau în *The Naked Gun: From the Files of Police Squad!* (1988), filme unde este jucată de cea mai celebră sosie a ei, actrița britanică Jeannette Charles.

Într-o notă mai serioasă, viața ei apare în dese rânduri pe marile ecrane: în copilărie, în *Discursul regelui* (2010), și la maturitate, în plină criză, în *The Queen* (2006), când, sub trăsăturile lui Helen Mirren, înfruntă supărarea popoului la moartea prințesei Diana. Mirren, de altfel, este singura actriță care le-a jucat pe ambele Elisabete care au domnit în Anglia. „Sunt mândră să fiu elisabetană. Astăzi plângem o femeie care, cu sau fără coroană, a fost o întru-chipare a nobleței”, a comentat la moartea reginei actrița a cărei interpretare din *The Queen* i-a adus un Oscar și un BAFTA. Recent, Mirren a reluat rolul reginei în producția teatrală *The Audience*, care

i-a adus și un premiu Tony în 2015. În prezent, la teatru, rolul a fost preluat de Kristin Scott Thomas.

Printre alte actrițe britanice care au întru-chipat-o pe maiestatea sa în diverse ipostaze se mai numără Sarah Gadon în *A Royal Night Out* (2015), Jane Alexander în producția TV *William & Catherine: A Royal Romance* (2011), Emma Thompson în *Walking the Dogs*, Maggie Sullivan în două filme TV recente despre cuplul *Harry & Meghan*.

Nu trebuie uitat foarte popularul serial *The Crown* de pe Netflix, care își propune să povestească detaliat viața reginei și a prințului Philip, cu scandaluri, crize conjugale și politice, serial în care regina a fost jucată până acum de către Claire Foy și Olivia Colman. În ultimele două sezoane ale seriei, Elisabeta va fi întru-chipată de Imelda Staunton.

Poate cea mai interesantă și mai complexă relație este cea pe care a întreținut-o regina Elisabeta,

involuntar, cu muzica pop britanică, de la „obrazniciile simpatice ale Beatles-ilor la scuipatul celor de la Sex Pistols”, cum comentează „Le Figaro”, care subliniază că, totuși, „dincolo de provocare, se vedea și o anume tandrețe pentru cea care a întrupat figura maternă pentru o întreagă țară, vreme de 70 de ani”.

Elisabeta a II-a domnește de aproape un deceniu în momentul în care explodează fenomenul The Beatles și muzica pop, într-o adevărată „British Invasion” ce se revărsă asupra întregii lumi. Nu e de mirare că, în 1965, Beatles-ii, la palatul Buckingham, primesc chiar din mâna reginei Ordinul Imperiului Britanic. Pentru care Paul McCartney mulțumește în 1969 cu melodia *Her Majesty* în care cântă „Her majesty's a pretty nice girl/ But she doesn't have a lot to say”, în vreme ce Lennon returnează medalia pentru a protesta „contra implicării Marii Britanii în războiul civil din Nigeria, contra sprijinului pe care îl dăm Americii în Vietnam și contra faptului că noul meu single, *Cold Turkey*, nu are succes”. Mai târziu însă, în 1997, Paul McCartney va deveni primul star rock britanic ce va fi înnobilit de către regină în persoană, privilegiu de care s-a mai bucurat doar Elton John, dar nu și Mick Jagger. David Bowie va refuza această onoare de două ori, în 2000 și 2003.

Regina nu pare să fi fost totuși mare amatoare de rock – pe YouTube circulă un clip amuzant din 2002 în care Elisabeta îi întâlnește pe cei mai mari chitariști ai genului (Eric Clapton, Jeff Beck, Jimmy Page și Brian May) și se vede clar că aceștia sunt niște persoane necunoscute pentru ea. Deși trupa Queen, cel puțin, ar fi trebuit să îi fie familiară, din moment ce aceștia au compus muzica unuia dintre filmele preferate ale reginei, fantezia SF *Flash Gordon*.

Cu siguranță însă, Elisabeta a

cunoscut rău-famata piesă *God Save the Queen* a celor de la Sex Pistols, pamflet punk contra „monarhiei, un regim fascist”, care a provocat un imens scandal la lansarea, în 1977, în plin Jubileu monarhic. Tot problematică este și piesa *The Queen is dead* a celor de la The Smiths.

Dar până și criticii de ieri, cei care au supraviețuit reginei, au fost schimbați, se pare, de personalitatea acesteia. Iar fostul vocalist de la Sex Pistols, Johnny Rotten, a marcat trecerea în neființă cu un mesaj aproape neașteptat: „Odihnește-te în pace, Elisabeta a II-a. *Send her victorious*”, un citat din imnul național britanic. Această atitudine nu îi miră pe cei care îl cunosc pe Rotten. Încă din 2007, acesta recunoștea că se teme de faptul că melodia *God Save the Queen* va fi promovată din nou la moartea reginei. „Cântecul acela vorbește despre o situație politică și despre faptul că o monarhie în care nu cred îmi cere să mă supun ei. Dar regina este o ființă umană și care îmi va lipsi foarte mult atunci când va dispărea. Nu e vina ei că s-a născut într-o cușcă de aur. Fie să trăiască cât mai mult!”, spunea Rotten într-un interviu de acum câțiva ani. **SDC**

